

VAL

VIDAREUTBILDNING AV LÄRARE

VALIDERING AV ÄMNESDIDAKTIK INKLUSIVE METODIK

VAL, RAPPORT 2017:1

ETT
SAMARBETE
MELLAN

UMEÅ UNIVERSITET

JÖNKÖPING UNIVERSITY

MALMÖ HÖGSKOLA

LINKÖPINGS UNIVERSITET

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Stockholms
universitet

HÖGSKOLAN
DALARNA

VAL syftar till att öka andelen behöriga lärare och förskollärare i skolan och i förskolan.

Validering av ämnesdidaktik inklusive metodik

Författare:

Kierstin Furberg, Jönköping University

Nils Johansson, Malmö högskola

Ingrid Olsson, Linköpings universitet

Tidigare rapporter i denna serie:

Furberg, Kierstin, Johansson, Nils, Lidström Persson, Anna-Karin, Malm, Susanna och Netje, Maria (2016). *Validering av förskolepedagogiskt ämnesområde VAL*, Rapport 2016:1

Innehåll

Inledning.....	2
Bakgrund och syfte.....	2
Ämneslärarexamen	3
Valideringsprocess och kvalitetssäkring.....	4
Möjliga vägar att erkänna lång lärarerfarenhet	4
Utformande av valideringsunderlag	5
Kurs som valideringsinstrument?	8
Processbeskrivning av valideringsarbetet	8
Översiktlig kompetenskartläggning	9
Erbjudande att genomföra validering samt fördjupad kompetenskartläggning.....	9
Kompetensbedömning	10
Dokumentation av resultat	10
Kvalitetssäkring.....	10
Säkerställande av kompetens – erfarenheter av valideringsarbetets genomförande	11
Framväxten av kursen.....	11
Validering av 15 hp.....	15
Erfarenheter av kvalitetssäkring.....	15
Från ansökan till ämneslärarexamen	16
Studenternas ålder	17
Studenternas undervisningsämnen	17
Lärosäten inom VAL som antagit studenterna	18
Tidsåtgång för valideringen.....	19
Studenternas resultat per 2017-04-24	20
Diskussion.....	21
VAL-förordningen	21
En specialutformad ”kurs” som valideringsinstrument.....	23
Bäst förutsättningar att visa sin kompetens.....	23
Slutord	24

Referenser.....	27
Bilagor	27

Inledning

Regeringens satsning på vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen – VAL – inleddes 2007¹. Åtta lärosäten har uppdraget att anordna utbildningen: Göteborgs universitet (GU), Högskolan Dalarna (HDA), Jönköping University (JU), Karlstads universitet (KaU), Linköpings universitet (LiU), Malmö högskola (Mah), Stockholms universitet (SU) och Umeå universitet (UmU). Umeå universitet är nationell samordnare för VAL. Syftet med VAL är att säkra kvaliteten i undervisningen genom att ge verksamma lärare som saknar lärarexamen en möjlighet att komplettera sin utbildning till en lärarexamen och därmed öka andelen legitimerade lärare i skolan. Sedan starten har den förordning som reglerar VAL, SFS 2011:689 (bil. 1), förändrats och den senaste förordningsändringen trädde i kraft 1 december 2013, SFS 2013:831.

I den senaste förordningen ställs särskilda krav för examen för studenter med minst åtta års relevant förskollärary- eller lärarerfarenhet. I denna rapport beskrivs och analyseras hur erfarna ämneslärare utan tillräcklig ämnesutbildning enligt Högskoleförordningen SFS 2013:1118, kan ges möjlighet att genom validering visa att de uppfyller ämneskraven i undervisningsämnet.²

Bakgrund och syfte

För ämneslärarexamen krävs enligt Högskoleförordningen (SFS 1993:100) att utbildningen omfattar följande områden: ämnes- och ämnesdidaktiska studier med relevans för undervisning i något av skolväsendets ämnen för vilket det finns en fastlagd kurs- eller ämnesplan, utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) om 60 högskolepoäng (hp) samt och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 hp, förlagd inom relevant verksamhet och ämne. De ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska för en examen med inriktning mot gymnasieskolan resp. årskurs 7-9 omfatta minst 120 hp resp. 90 hp inom ett relevant undervisningsämne. Om ytterligare undervisningsämne ska ingå i examen krävs ämnes- och ämnesdidaktiska studier om minst 90 hp resp. 45 hp. För undervisningsämnena svenska, samhällskunskap och musik krävs alltid 120hp för gymnasieskolan och 90hp för årskurs 7-9. De undervisningsämnena som ingår i en ämneslärarexamen ska kombineras enligt Högskoleförordningens bilaga 4 (Högskoleförordning 1993:100).

Ämneslärarutbildning kan också ske genom Kompletterande pedagogisk utbildning, KPU, där examen kan uppnås genom tidigare studier omfattande ett, två eller tre ämnen som kompletteras genom studier inom UVK, 60 hp samt VFU, 30 hp. Särskilda krav på ämneskombinationer gäller inte inom KPU (SFS 2011: 686).

¹ Tidigare satsningar med motsvarande syfte är Särskild lärarutbildning, SÄL, I, II och III samt Kompletterande lärarutbildning, KUT.

² Arbetet med validering inom förskolepedagogiskt ämnesområde för personer som arbetat som förskollärare i minst åtta år redovisas i Validering av förskolepedagogiskt ämnesområde, Rapport 2016:1 VAL.

Enligt VAL-förordningen (SFS 2011:689) kan målgruppen obehöriga ämneslärare komplettera studier om 120 hp. Enligt förordningen finns särskilda krav att uppfylla (17§):

1. har arbetat i skolväsendet i en eller flera anställningar som lärare eller förskollärare under sammanlagt minst åtta läsår eller motsvarande under de senaste 15 åren före såväl den 1 juli 2015 som den dag utbildningen ska vara slutförd,
2. var anställda som lärare eller förskollärare i skolväsendet den 1 december 2013

Åtta års arbete i relevant anställning som ämneslärare medför att 30 hp UVK samt 30 hp VFU ska tillgodoräknas i examen. Utöver 30 hp inom utbildningsvetenskaplig kärna återstår således för målgruppen maximalt 90 hp för ämneskomplettering. Några krav på ämneskombinationer gäller inte.

Enligt VAL-förordningen ska kraven för ämneslärarexamen anses uppfyllda om studenten har de ämneskunskaper som krävs för att avlägga ämneslärarexamen (fig 1). För vissa sökande inom denna målgrupp, som uppnått behörighetskraven för att antas till VAL ges möjlighet att genom validering synliggöra, tillvarata och dokumentera sin yrkeserfarenhet. Om studenten har högskolestudier om 60 hp bedöms att studenten uppfyller kravet på grundläggande ämnesstudier. Därtill har de studerande genom minst åtta års lärarerfarenhet sannolikt förvärvat kunskaper i ämnesdidaktik inklusive metodik, vilket är ett krav enligt examensordningen, och därför kan studenterna erbjudas att genomföra en valideringsprocess.

Ämneslärarexamen
<i>Ämnesstudier</i> i en ämneslärarexamen omfattar 90 – 240 hp. För att genomföra validering krävs att man har minst 60 hp i sitt ämne/ämnesområde. Validering sker därefter enligt särskilt valideringsdokument, där 30 hp kan valideras. Fokus ligger på ämnesdidaktik och metodik.
<i>Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)</i> omfattar 30 hp vilka tillgodoräknas från yrkeserfarenhet.
<i>Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK)</i> omfattar 60 hp varav 30 hp tillgodoräknas från yrkeserfarenhet. Att läsa: 30 hp Utbildningsvetenskaplig kärna

Figur 1: Schematisk bild över hur ämneslärarexamen kan uppnås enligt SFS 2011:689.

Några lärosäten inom VAL bildade våren 2013 en arbetsgrupp i syfte att utveckla en valideringsmetod för att synliggöra och säkerställa kunskaper och kompetens inom

ämnesdidaktik inkl metodik motsvarande 30 hp (bil.2). En sådan kurs skulle också möjliggöra för studerande att uppnå examenskraven om 90 resp 120 hp ämnesstudier där kurser på denna nivå saknas helt eller inte förekommer som distansstudier. Arbetsgruppen bestod av deltagare från VAL:s nationella ledningsgrupp och representerade Jönköping University, Linköpings universitet och Malmö högskola³.

I denna rapport vill arbetsgruppen beskriva, synliggöra och diskutera valideringsprocessen avseende innehåll, metod och utfall efter fyra antagningsomgångar (vt 15, ht 15, vt 16 och ht 16) samt visa på möjligheter och utmaningar detta arbete har inneburit. I rapporten beskrivs under rubriken *Valideringsprocess och kvalitetssäkring* den metod arbetsgruppen tagit fram och tillämpat. De erfarenheter som gjorts beskrivs under rubriken *Säkerställande av kompetens – erfarenheter från valideringens genomförande*. Under rubriken *Från ansökan till ämneslärarexamen* redovisas sökandes profil samt utfall av valideringsprocess och studier. Rapporten avslutas med ett diskuterande och problematiserande avsnitt inför fortsatt arbete med validering.

Denna rapport har också som syfte att utveckla och kvalitetssäkra arbetet inom VAL. Förhoppningsvis kan rapporten vara av intresse för arbete med, och diskussioner om, validering i andra sammanhang.

Valideringsprocess och kvalitetssäkring

Möjliga vägar att erkänna lång lärarerfarenhet

Regeringen har i VAL-förordningen gett de lärosäten som samarbetar inom VAL i uppdrag att validera och utbilda personer som varit anställda och verksamma som ämneslärare i minst åtta år och som var anställda som ämneslärare den 1 december 2013, för att de ska kunna avlägga en ämneslärarexamen. Denna utbildning kan maximalt omfatta 120 hp varav 30 hp (fig. 1) inom ramen för UVK. Det är lärosätenas ansvar att säkerställa att den som erhåller en ämneslärarexamen uppfyller examenskraven.

En första fråga att ställa sig var hur det kunde vara möjligt att tillgodoräkna lärarerfarenhet i en examen. Legitimerade lärare, som alltså redan har en lärarexamen, kan av Skolverket ges behörighet i ytterligare ämnen som inte ingår i examen och där studier inte finns, om de har undervisat i ämnet i minst åtta år, enligt övergångsbestämmelser (SFS 2011:326). Det krav Skolverket ställer är dokumenterad undervisningserfarenhet i "hela" undervisningsämnets bredd och djup i form av ett erfarenhetsintyg med underskrift av rektor. Med utgångspunkt från detta diskuterades möjligheter att tillgodoräkna åtta års yrkeserfarenhet inom en lärarexamen. Ett alternativ att överväga blev därmed om också VAL-förordningens skrivningar skulle

³ Kierstin Furberg (JU), Ingrid Olsson (LiU) och Nils Johansson (Mah).

kunna medge en tolkning som motsvarade de krav Skolverket ställer. I VAL-förordningen (SFS 2011:689) finns följande skrivning:

Examen ska anses omfatta en fördjupning om 90 hp/120 hp i det undervisningsämne som studenten har mest erfarenhet av att undervisa i eller störst omfattning av ämnesstudier i... (§27-28).

Enligt samma förordning ska studenten anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen ...om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt bil. 2 till Högskoleförordningen (1993:100) (SFS 2011:689 § 25).

Lärosätet som ska utfärda examen måste därmed säkerställa att kraven i examensordningen är uppfyllda. Bedömningen blev att detta inte är möjligt genom att enbart kräva ett erfarenhetsintyg eller motsvarande.

Ett annat alternativ som diskuterades var om man istället skulle kunna bedöma att om studenten klarade av studier med godkänt resultat i sitt ämne på nivån 31-90 hp skulle man kunna anse att också studier på grundnivån 1-30 hp kunde godkännas och tillgodoräknas. Detta resonemang bygger på tanken att ämnen är uppbyggda i progression så att om man klarar de högre kraven uppfyller man också underliggande nivå. Akademiska ämnen har dock inte alltid en sådan struktur och är inte heller desamma som undervisningsämnena (t. ex. är undervisningsämnena som svenska och samhällskunskap uppbyggda av flera olika akademiska ämnen). Inom många akademiska ämnen startar studierna med en grundkurs som avser att ge såväl överblick som kunskaper om uppbyggnaden av ämnet. En sådan grundkurs bedöms som av central betydelse för förståelse av ämnet för en lärare. Detta alternativ bedömdes därför inte heller som möjligt.

Omvänt diskuterades om det istället vore möjligt att tillgodoräkna de sista högskolepoängen i ett ämne, 61-90/91-120 hp, om man läst de första grundläggande 60 resp. 90 hp. I en sådan variant kan man lättare säkerställa överblick över ämnet och också viss fördjupning. Men skulle det verkligen gå att helt omvandla oprövad yrkeserfarenhet till akademiska poäng i en examen utan att genomföra någon form av validering? Den slutliga bedömningen blev att detta inte är rättssäkert och därmed inte låter sig göras. Arbete vidtog därför med att utforma någon form av valideringsinstrument som kunde ge utrymme för denna specifika grupp att tydliggöra den reella kompetens i undervisningsämnet som man förvärvat genom sitt lärararbete under lång tid. Dessa kunskaper är i de flesta fall att relatera till ämnesdidaktik inklusive metodik, vilket svarar väl mot examensordningens krav på en ämneslärarexamen.

Utformande av valideringsunderlag

Arbetet med att utforma ett valideringsunderlag genomfördes under 2013 och 2014 inför en första antagningsomgång med utbildningsstart vt 15. Grundläggande för arbetet var att gå igenom de examensmål som ska uppfyllas för ämneslärarexamen (bil.

3) för att kunna särskilja de mål som examineras inom UVK, VFU respektive ämne/ämnedområde och därigenom synliggöra och avgränsa de mål som är att relatera till ämnes- och ämnesdidaktiska studier.

I examensordningen finns en tydlig beskrivning av vad UVK ska innehålla:

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygssättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete (SFS 2013:1118).

I examensordningen finns också en beskrivning i form av examensmål, för kunskaper och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt som ska uppfyllas för en ämneslärarexamen:

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 7–9 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete (SFS 2013:1118).

Den bedömning som gjordes utifrån examensordningens beskrivning var att ovanstående svårligen går att uppfylla genom enbart lång yrkeserfarenhet. Här handlar det om grundläggande kunskaper inom det akademiska ämnets olika delar. Ett minimikrav för en ämneslärarexamen i fördjupningsämnet skulle kunna vara 90 hp resp 60 hp för gymnasieskolan resp årskurs 7-9 samt 60 hp för ett eventuellt andra ämne för gymnasieskolan. I dessa akademiska studier saknas vanligtvis inslag av ämnesdidaktik och metodik vilket också krävs enligt examensordningen.

För ämneslärarexamen ska studenten också

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser (SFS 2013:1118).

Flera av de mål som finns under *färdighet och förmåga* samt under *värderingsförmåga och förhållningssätt* skulle också vara möjliga att uppfylla efter att ha arbetat som

lärare under lång tid. Utifrån detta resonemang bedömdes att det skulle vara möjligt att i en valideringsprocess kartlägga, synliggöra, bedöma och erkänna följande mål⁴ :

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna,
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen,
- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

Måluppfyllelse av ovanstående skulle säkras genom en valideringsprocess, där målen kunde säkerställas och erkännas för att kunna ingå i en ämneslärarexamen. Efter diskussioner i arbetsgruppen, den nationella ledningsgruppen för VAL samt vid olika lärosäten framkom att tydligast vore att designa innehållet i en speciell kursplan utifrån ovanstående mål. Under arbetets gång diskuterades om en separat kursplan skulle utarbetas för varje ämne. Arbetsgruppen fann dock att samma kursplan skulle kunna användas för de olika ämnena, då målen är allmänna till sin natur och därmed tillämpliga för alla undervisningsämnen. Examinationsuppgifternas utformning och lärarens/examinatorns kompetens kan garantera ämnesinriktningen. Samråd skedde med Skolverket för att säkerställa att en sådan kurs skulle kunna ingå i ämnesstudierna och därmed utgöra underlag för legitimation.

⁴ Delar av dessa mål kan också komma att utgöra visst underlag för examination inom den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Kurs som valideringsinstrument?

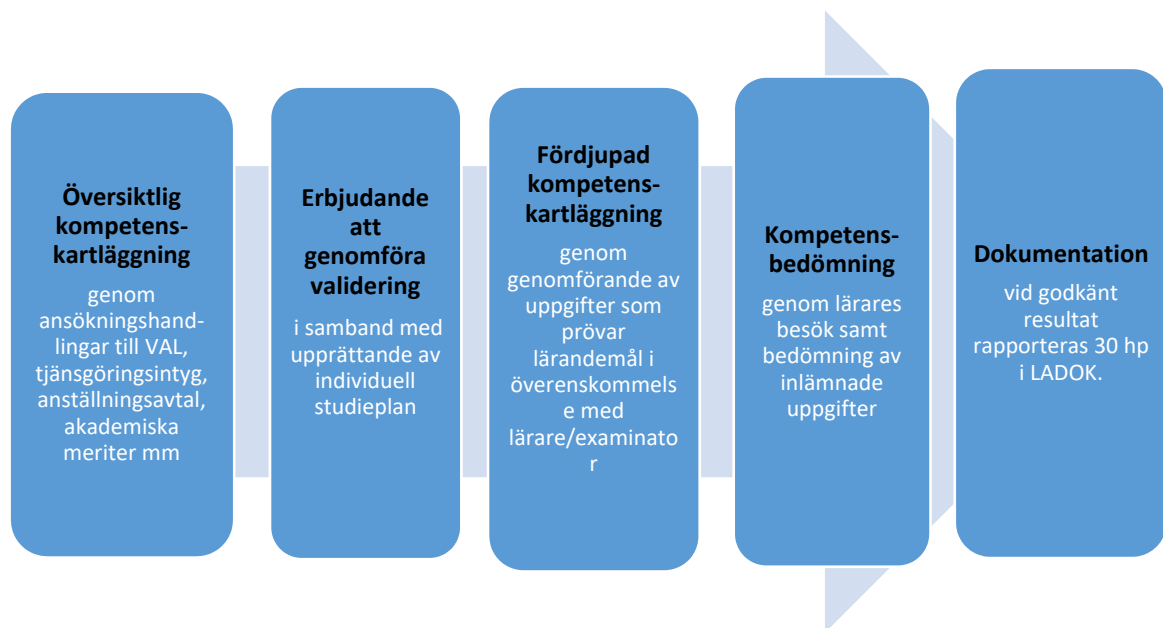
Av senare forskning (Andersson & Feijes, 2005) framgår att svårigheter att genomföra valideringar kan ha att göra med att utgångspunkten är validering mot befintliga akademiska kurser. Om kurserna ingår i lärarutbildning finns ämnesdidaktiska och metodiska stråk insprängda i flera olika kurser. I renodlade akademiska kurser saknas detta helt. Vår utgångspunkt har varit att utgå från examensordningens mål samt målgruppens lärarerfarenhet och de kompetenser som kan ha förvärvats i arbetet och samla dessa i en specifikt utformad "valideringskurs". Denna erbjuds inom VAL som ett alternativ till att läsa ytterligare 30 hp akademiska studier inom ämnet, dvs. man ska ha tidigare akademiska studier omfattande 60 respektive 90 hp samt minst åtta års lärarerfarenhet för att kunna välja denna valideringsväg. Kursen innebär en validering och utgör därmed vårt valideringsinstrument. Kursen *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp*, inrättades vid Malmö högskola och Linköpings universitet i syfte att ge VAL-studenter från alla VAL-lärosäten tillgång till validering på detta sätt.

Det har varit viktigt att klargöra för presumtiva validander som vill välja valideringskursen att denna kurs kan ingå i en ämneslärarexamen men att den inte per automatik leder till behörighet för fördjupade studier inom respektive akademiskt ämne då den inte innehåller något självständigt arbete på tillräckligt fördjupad nivå.

Processbeskrivning av valideringsarbetet

Parallellt med utformandet av valideringsunderlaget framtogs en processbeskrivning av valideringsarbetets delar (fig. 2) där arbetet med *kompetenskartläggning* (de tre första delarna nedan), *kompetensbedömning* samt *dokumentation* av process och resultat beskrevs. Riktlinjer för hur valideringen skulle dokumenteras togs fram för att säkerställa en likvärdig process.⁵

⁵ I Departementspromemorian Validering med mervärde, Ds 2016:24 refereras till Europeiska unionens råd om validering där validering definieras som "en process där ett behörigt organ bekräftar att en person har uppnått läranderesultat som mätts mot en relevant standard och som består av fyra etapper" (s. 26). De fyra etapperna är identifiering, dokumentation, formell bedömning och certifiering av resultaten. I ovanstående modell ingår i praktiken samtliga dessa delar.

Figur 2. Valideringsprocessens delar.

Översiktlig kompetenskartläggning

Kompetenskartläggning av de sökande gjordes vid det lärosäte där man antagits utifrån följande:

- ansökan till VAL med sammanställning av tjänsteår som lärare, intyg över tidigare högskolestudier samt övrig eftergymnasial utbildning
- anställningsintyg, tjänstgöringsintyg såväl 1 december 2013 som vid ansökningstillfälle och kursstart.

Erbjudande att genomföra validering samt fördjupad kompetenskartläggning

För studenter som uppfyllde kraven om åtta års tjänstgöring under de senaste 15 åren före den 1 juli 2015 samt anställning 1 dec 2013 och pågående, erbjöd lärosätena valmöjlighet att antingen fortsätta ämnesstudier inom ämnet eller att genomföra validering av sin reella kompetens i form av en "valideringskurs" som avsåg att ge möjlighet att visa, och dokumentera, kunskaper och färdigheter som förvärvats under arbetet som obehörig lärare.⁶ I samband med erbjudandet skickades kursplan och ett informationsbrev till studenten att ta ställning till samt en anmälningsblankett (bil. 4). När studenten anmält sitt intresse antogs han/hon vid Malmö högskola eller Linköpings universitet. Därefter fördelades de sökande efter önskemål och möjligheter för respektive lärosäte att tillhandahålla handledning och examination i önskat ämne. En första kontakt skedde därpå mellan lärare/examinator och validand där uppgifter, upplägg, tidsplan, skolbesök med mera planerades.

⁶ Enligt 6 kap. 7§ i högskoleförordningen kan en student tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet.

Kompetensbedömning

Samlad bedömning av allt underlag som den sökande insänt skedde i relation till lärandemålen för kursen. Ytterligare underlag för bedömningen utgjordes av den information läraren/examinatorn fått vid kontakter och besök hos validanden i dennes arbete. Här fanns t.ex. möjlighet att samtala med rektor och kolleger samt delta i undervisningssituationer, ställa fördjupande frågor etc. Lärare/examinator var tillgänglig för att stötta validanden genom hela processen. I kursplanen finns bedömningskriterier för rättssäker bedömning av validandernas inskickade underlag. Bedömningskriterier utarbetades nationellt för betyget Väl godkänd.

Dokumentation av resultat

Efter genomförd och godkänd validering dokumenterades resultaten i LADOK med betyget Godkänd respektive Väl godkänd på kursen Ämnedidaktik inklusive metodik, 30 hp.

Kvalitetssäkring

Validering syftar till att kartlägga, synliggöra, dokumentera och erkänna individens kunskap.⁷ Enligt den av regeringen tillsatta Valideringsdelegationens rapport⁸ anges tre kvalitetskriterier som viktiga: legitimitet och likvärdig bedömning, validitet och reliabilitet – relevans och tillit samt rättssäkerhet.

En plan för kvalitetsarbetet (fig. 3) utarbetades så att uppfyllandet av ovanstående kvalitetskriterier säkerställdes. Det bedömdes som mycket viktigt att i arbetet systematiskt samla erfarenheter som gjordes vid de första antagningsomgångarna för att kunna utvärdera och vidareutveckla valideringsprocessen. Detta skedde i form av en nationell konferens (bil. 5). Eftersom utvärdering av såväl process som resultat också bedömdes som ett nog så viktigt kvalitetskriterium inkluderades även detta.

⁷ Eller med andra ord en process där ett behörigt organ bekräftar att en person har uppnått läranderesultat som mätts mot en relevant standard och som består av fyra etapper: identifiering, dokumentation, formell bedömning och certifiering av resultaten (Ds 2016:24).

⁸ Valideringsdelegationen. (2008). *Valideringsdelegationens slutrapport Mot en nationell struktur*.

Kvalitetskriterier	Säkerställs genom
Legitimitet och likvärdig bedömning	- nationell samordning - likvärdig valideringsprocess - nationell översiktlig kompetensbedömning - relevant kompetens hos lärare/examinator - vid behov anlitas ytterligare expertkunskap
Validitet och reliabilitet – relevans och tillit	- interbedömarreliabilitet säkerställs vid en nationell konferens då ett antal valideringsunderlag bedöms var för sig av de olika bedömnarna följt av gemensam genomgång av de separata bedömningarna - identifiering av gemensamma kravnivåer - vid behov anlitas ytterligare expertkunskap
Rättssäkerhet	- lärarens/examinatorns besök hos validanden stärker säkerheten att det som skrivits stämmer med verkligheten och att rätt person har skrivit texten - tjänstgöringsintyg över relevant anställning - dokumentation av bedömningen sker i form av 30 hp i LADOK
Utvärdering	- efter två antagningsomgångar sker uppföljning och utvärdering av både kursplan och process i form av en nationell konferens för samtliga lärare/examinatorer - ev. revideringar av material och processer genomförs vid behov - efter fyra genomförda antagningsomgångar sker en sammanfattande utvärdering av process och utfall för att utgöra underlag för vidareutveckling av valideringsarbetet och säkerställa kvaliteten⁹

Figur 3: Plan för kvalitetsarbetet.

Säkerställande av kompetens – erfarenheter av valideringsarbetets genomförande

Framväxten av kursen

Efter beslut att genomföra valideringen i form av en särskilt framtagen ”kursplan” som skulle ge möjlighet att identifiera de kunskaper och färdigheter som vid godkänd validering tillsammans med de ämneskunskaper som krävdes, skulle bedömas motsvara krav för ämneslärarexamen om 90/120 hp inom undervisningsämnet, vidtog

⁹ Redovisas i denna rapport.

arbete med att utforma en sådan kurs vid tre lärosäten¹⁰ på uppdrag av den nationella ledningsgruppen för VAL.

Utgångspunkten för kursen var deltagarnas förväntade reella kompetens i förhållande till de mål i examensordningen som skulle utgöra grund för kursen/valideringen.

Kursen gavs rubriken *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp* (bil. 2). I kursplanen beskrivs innehållet enligt följande:

Kursens huvudtema är ämnesdidaktik inklusive metodik utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta konkretiseras genom att det knyts till yrkesutövningen. I kursen omvandlas och konkretiseras läro- och kurs-/ämnesplanernas centrala innehåll till en pedagogisk planering.

Fokus i kursen ligger på lärarprofessionens centrala kunskapsområden (planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning) med koppling till skolans styrdokument, teorier om lärande, ämnesdidaktik, värdegrund, en skola för alla – elevgruppens förutsättningar och lärarens roll och ansvar, språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen – det ämnesspecifika språket och centrala begrepp, ett första- och andraspråksperspektiv, hållbar utveckling samt användandet av olika resurser för lärande – läromedel, digitala verktyg, skönlitteratur, film och andra medieformer etc.

I kursen ingår att utifrån egna exempel resonera kring formativ och summativ bedömning i ämnet. Ett instrument för bedömning och en bedömningsmatris i ämnet skapas och motiveras utifrån teorier om lärande och styrdokumentens bedömningskriterier. Information om hur elevens/elevernas kunskap/er i en aktuell lärandesituation återkopplas, dvs. sammanställs, synliggörs och kommuniceras med elever, vårdnadshavare och skolpersonal genom till exempel utvecklingssamtal, individuella utvecklings- och studieplaner samt skriftliga omdömen.

De lärandemål som finns i kursen är relaterade till examensordningen enligt följande:

Kursens lärandemål	Examensordningen mål
visa förmåga att med utgångspunkt i forskning, teorier och relevanta styrdokument självständigt planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning inom det ämne som utbildningen avser och därvid visa förmåga att tillämpa sådan ämnesdidaktik och metodik som krävs för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser, – visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas, – visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,

¹⁰ Jönköping University, Linköpings universitet och Malmö högskola.

	– visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
visa förmåga att i relation till eget undervisningsämne analysera och problematisera globala utmaningar med avseende på hållbar utveckling, interkulturalitet och värdegrund,	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser, – visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna, – visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten, – visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling,
visa fördjupad förmåga att i egen ämnesundervisning ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter samt beakta elevers olika förutsättningar och behov för att skapa möjligheter för alla elever att lära och utvecklas,	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser, – visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
visa förmåga att i egen ämnesundervisning observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens styrdokument och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser, – visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen,
visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i egen	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser,

ämnesundervisning såväl som i den pedagogiska verksamheten i övrigt och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och	– visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet	– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser, – visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser, – visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen, – visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet

Figur 4: Kursens lärandemål i relation till examensordningen.

Kompetenskartläggningen i form av kursen konkretiseras i två egna självständiga arbeten där krav ställs på att studenten dels besitter reell kompetens från den undervisningserfarenhet de har, dels att denna undervisningserfarenhet är relaterad till relevant forskning, vetenskaplig teori och styrdokument.

Till studentens hjälp att synliggöra sin kompetens finns förslag på didaktisk litteratur. I samråd med läraren/examinatorn diskuteras vilken ämnesdidaktisk litteratur som kan vara relevant för kompetenskartläggningen. I kursen ingår fördjupande ämnesdidaktiska samtal i samband med att läraren/examinatorn besöker studenten i dennes verksamhet.

De självständiga arbetena som ska bedömas ska kännetecknas av förhållandevis tydliga och för sammanhanget relevanta resonemang. Till hjälp för studenten och examinator finns bedömningkriterier för både godkänd och väl godkänd.

Godkänd

- I en självständigt analyserande och reflekterande text redovisas planering, genomförande, utvärdering och utveckling av egen undervisning utifrån skolans styrdokument och ämnesdidaktisk teori och forskning.
- I texten diskuteras undervisningen ur ett språkutvecklande perspektiv, där användningen av ämnesspecifikt språk och för ämnet centrala begrepp samt undervisning av elever med svenska som andraspråk belyses.
- Texten diskuterar användandet av läromedel i vid bemärkelse.
- I texten belyses frågor kring värdegrund, interkulturalitet och hållbar utveckling i relation till ämnesundervisningen. Texten belyser och exemplifierar lärarens roll och ansvar med avseende

på elevgruppens olika förutsättningar och behov och med särskilt beaktande av skolans uppdrag att vara en skola för alla inom ramen för undervisning i ämnet.

- Texten diskuterar och problematiserar olika former av kunskapskontroll och bedömning utifrån olika perspektiv samt bedömningens roll med avseende på elevers lärande och olika former för att kommunicera detta till elever och vårdnadshavare.
- Texten innehåller ett resonemang kring kunskapskontroll utifrån ett undervisningsmoment. Dokumentation i form av prov och kriterier för bedömning av prov (bedömningsmatris) biläggs.
- Texten exemplifierar och diskuterar användningen av digitala verktyg och andra medier i egen ämnesundervisning.
- I texten diskuteras och analyseras behov av kompetensutveckling för den egna professionsutvecklingen.
- Textens innehåll är tillräckligt omfattande samt tydliggörs genom genomtänkt struktur, god språkbehandling och tydliga referenser.

Väl godkänd

För att arbetet ska bedömas som väl godkänd ska han/hon uppfylla kraven för godkänd. Därtill krävs att den inledande texten

- uppfyller ett större mått av självständiga och väl motiverade resonemang,
- har ett mer omfattande analytiskt djup och
- visar på en mer problematiserande och nyanserad hållning.

Validering av 15 hp

Vid genomgång av ansökningshandlingarna visade det sig att bland studenter med åtta års lärarerfarenhet fanns de som saknade enbart 15 hp i sina ämnesstudier för att uppfylla examensordningen krav på 90 hp resp 120 hp. Det fanns också studerande mot en ämneslärarexamen årskurs 7-9 som uppfyllde kraven när det gällde ett undervisningsämne, men saknade 15 hp för att uppnå kravet om 45 hp i sitt andra ämne. Därför utarbetades också en kurs som omfattade 15 hp i Ämnesdidaktik inklusive metodik för dessa grupper.

Erfarenheter av kvalitetssäkring

Validering skedde i många olika undervisningsämnen. De lärare/examinatorer som var engagerade i valideringskursen har alla en god och lång ämnesdidaktisk kompetens och lång erfarenhet av att arbeta inom lärarutbildning. Detta får anses vara förutsättningen för att kunna bedöma kompetensen hos validanderna. För att möjliggöra en så likvärdig bedömning som möjligt inbjöds lärare/examinatorer till ett erfarenhetsutbyte efter två antagningsomgångar. Under ett par dagar diskuterades genomförandet av kursen Ämnesdidaktik inklusive metodik samt andra former av validering inom VAL-projektet. Vikt lades vid genomgång av olika inlämnade och bedömda arbeten för att säkerställa kvalitet och kravnivåer så att förutsättningar för en så likvärdig och rättssäker bedömning som möjligt fanns (interbedömarreliabilitet).

Tillfälle gavs också att ge synpunkter på vidareutveckling av valideringsprocessen i form av kursen, till exempel diskuterades möjlighet att bedöma studenternas kompetens på andra sätt än i form av skriftliga uppgifter. I vissa ämnen skulle det

kanske vara lämpligare att få visa sin kompetens i andra former. Vidare samtalades det om huruvida det skulle vara möjligt att examinera studenter i par eller grupp.

Ytterligare ett exempel på examination skulle ett avslutande seminarium kunna vara, där flera arbeten kunde läggas fram och diskuteras. Detta skulle t.ex. kunna ske vid lärosätet tillsammans med andra studenter eller på någon av studenternas arbetsplats. Vikten av lärarens/examinatorns besök på studentens arbetsplats lyftes fram. Dels gav det en förståelse och bakgrund vid läsningen av de skriftliga arbetena, dels gav besöket underlag för kompetensbedömning. Behov av ett utökat antal besök under processens gång diskuterades samt när i processen besök bör äga rum.

Det framkom också att vissa studenter hade svårighet att visa sin reella kompetens i form av ett skriftligt arbete och därför hade behov av tydliga anvisningar för skapande av akademisk text. Ett förslag var att valideringskursen inte skulle utgöra den första kursen i deras kompletteringsstudier inom VAL. Andra frågor som diskuterades var tidsåtgången för läraren/examinatorn för att kunna göra en god kompetensbedömning samt ansvarsfördelningen mellan lärare/examinator och student i dennes kompetenskartläggning.

Slutligen kan sägas att lärare/examinator hade upplevt arbetet med att bedöma reell kompetens som både intressant och lärorikt och kände sig trygga i sin roll som bedömare av studenters kompetens.

Från ansökan till ämneslärarexamen

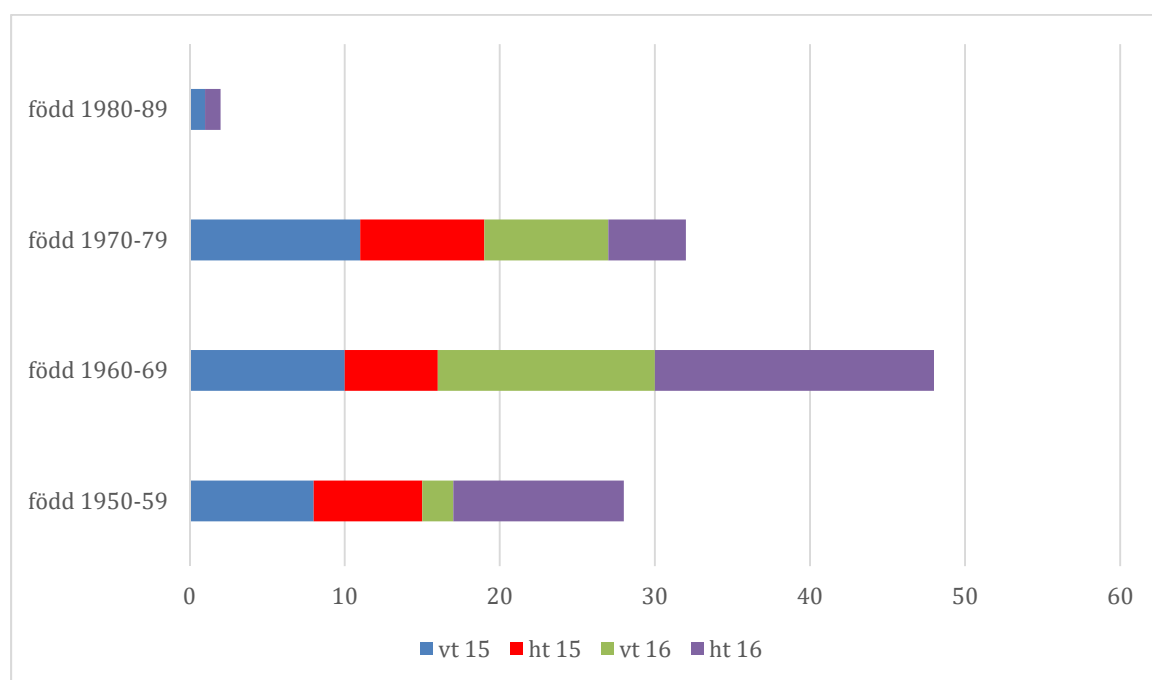
I denna del presenteras vilka som sökte till de fyra ansökningsomgångarna vt 15, ht 15, vt 16 samt ht 16 utifrån ålder, kön, undervisningsämne och lärosäte. Här framgår även resultaten, samt tidsåtgång för genomförande av valideringskursen. I samband med granskning av ansökningar inför antagning erbjöd respektive lärosäten möjlighet att genomföra valideringskursen som alternativ till att fördjupa sina ämnesstudier.

Sammantaget under de fyra terminerna (vt15-ht16) erbjöds och ansökte 110 personer att få genomföra en av kurserna Ämnesdidaktik inklusive metodik 30 eller 15 hp. Efter att ha satt sig in i vad valideringsprocessen skulle innebära tackade 93 personer ja till att anta erbjudandet att genomföra en validering. Cirka en tredjedel av de sökande anmälde sig till valideringskursen om 15 hp och två tredjedelar till kursen om 30hp. I stället för att genomföra validering valde 17 personer att läsa andra fördjupande ämneskurser eller att inte fullfölja kompletteringsutbildningen.

Antalet studenter som valde att genomföra kursen var den första terminen 30. Antalet blev något färre under andra och tredje terminen, 21 respektive 24, för att öka den fjärde terminen till 35.

Studenternas ålder

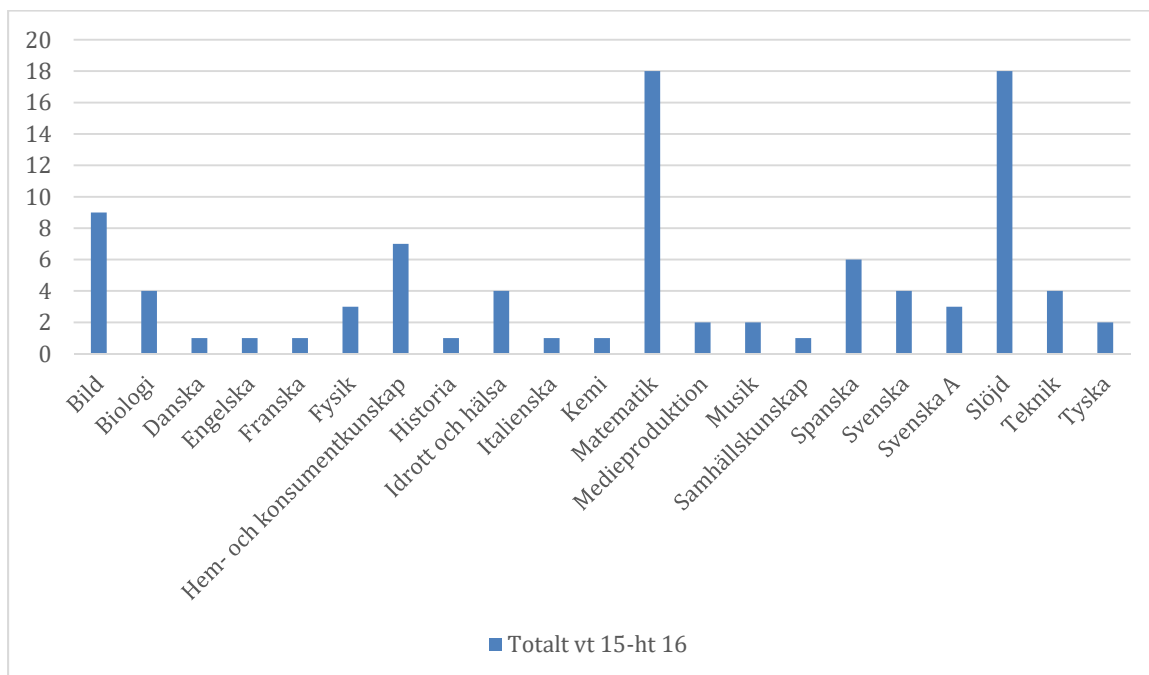
Den största delen av de sökande var födda på sextio- och sjuttitalen, vilket kunde förväntas då kravet var att man skulle ha lång lärarerfarenhet (tabell 1). Ungefär 25 % av de sökande var något äldre, födda på femtiotalet, med kortare tid kvar i yrket. Noteras kan att merparten, 60 %, av de sökande var män.

Tabell 1: Fördelning av sökande utifrån ålder.

Studenternas undervisningsämnen

Valideringar har genomförts i 21 ämnen (tabell 2). Flest antal sökande fanns inom det praktiska och estetiska ämnesområdet, med slöjd, bild och hem- och konsumentkunskap.

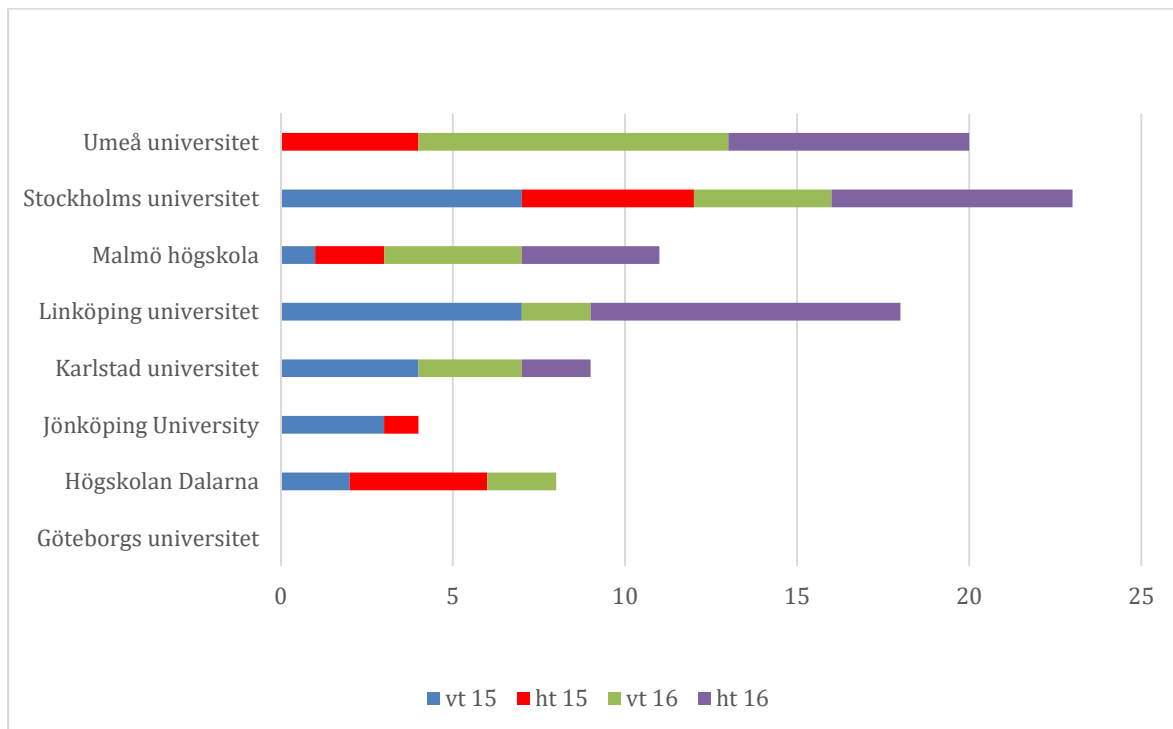
Tabell 2: Fördelning av undervisningsämnena.

Det är som kunde förväntas då detta är ämnen med brist på behöriga lärare¹¹. Andra ämnen där det finns många obehöriga lärare är matematik, spanska och teknik, där det också fanns sökande ovan. Fler sökande inom bristämnena kunde förväntats, men kanske saknar många åtta års yrkeserfarenhet eller tidigare akademiska studier i tillräcklig omfattning.

Lärosäten inom VAL som antagit studenterna

Linköpings universitet och Malmö högskola är de lärosäten som formellt ger kursen och de studerande registreras och examineras vid något av dessa lärosäten (tabell 3). Stockholms universitet utbildar flest studerande inom VAL, vilket också återspeglas när det gäller sökande till valideringskursen. Studerande vid Umeå universitet deltar i högre grad än förväntat i relation till andelen studerande inom VAL. Detta kan bero på Umeå universitets stora geografiska upptagningsområde och därmed större behov av utbildningsmöjligheter på distans.

¹¹ Noteras kan att fler skulle ha kunnat genomföra valideringskursen men samtidigt utvecklades inom VAL en annan form av validering med specifikt fokus på de praktiska och estetiska ämnena.

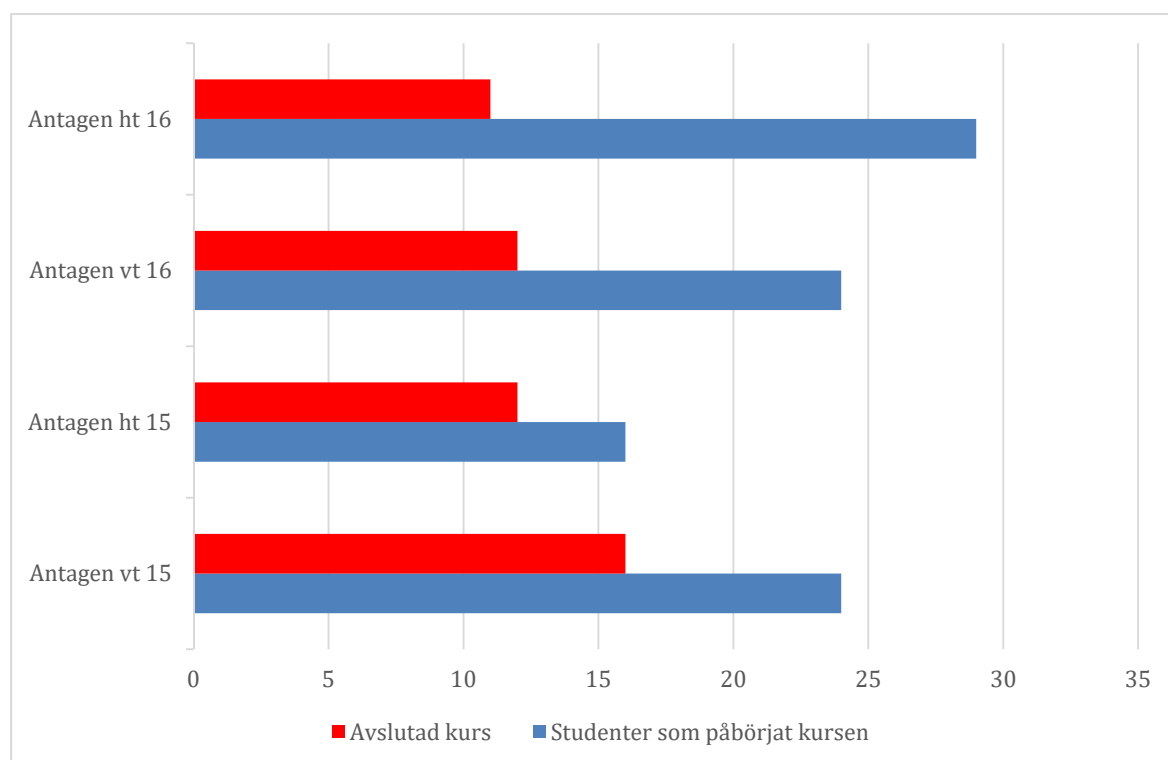
Tabell 3: Fördelning av sökande utifrån de lärosäten man antagits vid.

Anmärkningsvärt är att inga studerande vid Göteborgs universitet genomfört valideringskursen. Detta förklaras av att lärosätet inte erbjuder sina VAL-studerande att genomföra den här beskrivna valideringskursen.

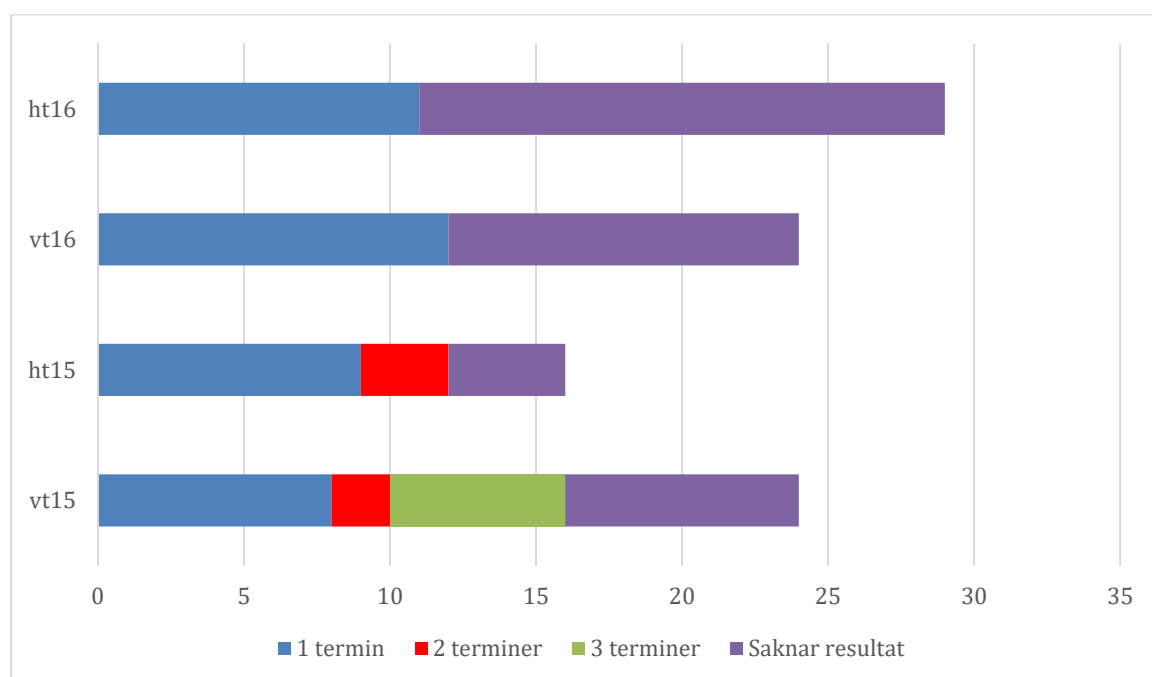
Tidsåtgång för valideringen

Av tabell 4 och 5 framgår att hälften eller merparten av validanderna klarar valideringen under den termin som arbetet påbörjas. Hur arbetet för genomförandet läggs upp och vilka tidsramar som ska gälla är en individuell överenskommelse mellan validanden och ansvarig lärare, vilket kan medföra att inlämnandet av valideringsunderlag, tid för besök i verksamhet, samtal med lärare etc. varierar utifrån den enskilda studerandes omständigheter och prioritering.

Studenternas resultat per 2017-04-24

Tabell 4: Andelen studenter som genomfört valideringen med godkänt resultat per 2017-04-24

Tabell 5: Studieresultat med avseende på studielängd per 2017-04-24

Av samtal med lärare/examinatorer framgår att man i vissa ämnen håller regelbunden kontakt med validanderna och därigenom kanske o/medvetet bidrar till att validanderna blir klara med sina studier tidigare. Det kan finnas skäl att anta att de som tagit lång tid på sig inte kommer att fullfölja valideringen.

Diskussion

Vi har valt att i diskussionen problematisera något av det som framkommit vid utarbetandet och genomförandet av kursen/valideringen. Ett fokus läggs på VAL-förordningens skrivningar och svårigheten att tolka dessa. Vi vill också diskutera om det är möjligt att genomföra en validering i form av en kurs och om kursens utformning ger tillräcklig stöd för studenten att kunna visa sin reella kompetens och för läraren/examinatorn att bedöma denna. Betydelsen av det personliga besöket på arbetsplatsen och hur man kan motivera detta tas också upp. Vi vill också framhålla värdet av att kunna erbjuda denna möjlighet till verksamma lärare med lång erfarenhet samt vikten av samarbete mellan lärosäten inom VAL.

VAL-förordningen

I VAL-förordningen (SFS 2011:689 ändrad till och med SFS 2013:813) regleras behörighetskrav för antagning till utbildningar inom VAL.

9 § Behörighet för utbildning enligt denna förordning som ska leda till en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation som lärare enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800) har den som saknar en sådan examen, om han eller hon

1. på grund av tidigare högskoleutbildning, tidigare motsvarande utbildning eller arbetslivserfarenhet som lärare har förutsättningar att uppnå en behörighetsgivande examen för legitimation som lärare enligt denna förordning, och
2. är verksam som lärare hos en sådan huvudman som avses i 2 §.

11 § Utöver det som följer av 9 eller 10 § gäller att den sökande ska ha gått igenom högskoleutbildning eller på något annat sätt ha förvärvat motsvarande kunskaper i sådan omfattning att en examen, som kan vara behörighetsgivande för legitimation enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800), kan uppnås inom ramen för en utbildning enligt denna förordning.

I samma förordning §17 anges särskilda krav för att avlägga ämneslärarexamen för studenter med viss yrkeserfarenhet:

17 § I 19–22 och 25–29 §§ anges särskilda krav för att avlägga förskollärary-, grundlärary-, ämneslärary- eller yrkeslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100).

Dessa krav gäller bara för studenter som

1. har arbetat i skolväsendet i en eller flera anställningar som lärare eller förskollärare under sammanlagt minst åtta läsår eller motsvarande under de senaste 15 åren före såväl den 1 juli 2015 som den dag utbildningen ska vara slutförd,
2. var anställda som lärare eller förskollärare i skolväsendet den 1 december 2013, och
3. inom ramen för utbildning enligt denna förordning har fullgjort studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan om 30 högskolepoäng.

I §§25 och 26 beskrivs hur studenten ska anses uppfylla kraven för lärarexamen:

25 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Ämneskunskaperna ska avse ett, två eller tre undervisningsämnen i grundskolans årskurs 7–9.

För ämneslärarexamen som avses i första stycket är 6 kap. 5 § andra stycket högskoleförordningen och bilaga 4 till den förordningen inte tillämpliga.

En ämneslärarexamen som avses i första stycket ska anses omfatta det eller de undervisningsämnen som studenten enligt första stycket har tillräckliga ämneskunskaper i.

26 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Ämneskunskaperna ska avse ett eller två undervisningsämnen i gymnasieskolan. Detta eller dessa ämnen får inte vara ett yrkesämne.

För ämneslärarexamen som avses i första stycket är 6 kap. 5 § andra stycket högskoleförordningen och bilaga 4 till den förordningen inte tillämpliga.

En ämneslärarexamen som avses i första stycket ska anses omfatta det eller de undervisningsämnen som studenten enligt första stycket har tillräckliga ämneskunskaper i.

I §§ 27 och 28 finns skrivningen:

Examen ska anses omfatta en fördjupning om 90/120 högskolepoäng i det undervisningsämne som studenten har mest erfarenhet av att undervisa i eller störst omfattning av ämnesstudier i och om 45 högskolepoäng för varje övrigt undervisningsämne (årskurs 7-9)/och 90 högskolepoäng för gymnasieskolan. Om studenten har lika stor erfarenhet av att undervisa eller lika stor omfattning av ämnesstudier i varje undervisningsämne, får han eller hon välja vilket av ämnena som ska anses omfatta 90/120 högskolepoäng.

/.../

Utöver vad som följer av högskoleförordningen (1993:100) ska det av examensbeviset framgå vilken omfattning varje undervisningsämne ska anses ha.

En svårighet i tolkningen av förordningstexten är att studenten kan välja vilket ämne som ska utgöra fördjupningsämnet oberoende av omfattningen av ämnesstudierna. Då lärosätet är ålagt att säkerställa att samtliga examensmål för respektive examen är uppfyllda kan examen endast utfärdas om "studenten har de ämneskunskaper som krävs" (§§25 och 26). På grund av denna skrivning har vi gjort bedömningen att grundläggande ämneskunskaper motsvarande 60hp/90hp är nödvändiga för att studenternas reella kompetens ska kunna bedömas i detta sammanhang. Till skillnad från Skolverkets möjlighet att kunna ge behörighet i ämnen med enbart åtta resp. fyra års relevant lärarefarenhet, måste lärosätet pröva den reella kompetensen för att säkerställa att examenmålen är uppfyllda. Detta var utgångspunkten för valideringen, som kom att utformas som en kurs.

En specialutformad ”kurs” som valideringsinstrument

Då flera ämnen, flera lärosäten och flera lärare/examinatorer var inblandade var det nödvändigt att hitta en struktur för att kunna formalisera en så likvärdig och rättssäker bedömning som möjligt. I och med att kursen utformades utifrån målgruppens speciella förutsättningar, nämligen verksamhet som lärare under minst åtta år, var det möjligt för gruppen att synliggöra sin reella kompetens. En annan fördel med att utforma en särskild kurs är att resultaten på ett enkelt sätt kan registreras i Ladok samt att därmed finansiering av valideringsprocessen möjliggörs. Vidare underlättar kursmodellen tillgodoräknanden mellan lärosäten samt kravet på att redovisa de kurser som ingår i examensbevis. Kursmodellen kan å andra sidan genom sin standardiserade form innebära begränsningar när det gäller möjligheter att visa sina kompetenser på olika sätt.

Vid utformandet av kursen om 15 hp var utgångspunkten i stor utsträckning att kunna ge möjlighet att nå 45 hp i ett andra ämne för en ämneslärarexamen mot årskurs 7-9 eller för den som saknade endast 15 hp för att uppfylla ämneskravet. Att kunna erbjuda en valideringskurs om 15 hp visade sig ha oväntade fördelar även för andra studerande. I de fall där validandens kompetens inte bedömdes motsvara 30hp kunde bedömningen göras mot 15hp i stället. För personer som ville skriva ett examensarbete inför ev. framtida fortsatta studier och för studenter vid lärosäten som har krav på examensarbete i ämnet innebar denna kurs en möjlighet att nå examen.

De erfarenheter som hittills gjorts har stärkt oss i uppfattningen att detta sätt att strukturera en valideringsprocess är möjligt. Det har framkommit att kursens utformning ytterligare kan förbättras exempelvis gällande möjligheter att bedöma studenternas reella kompetens på annat sätt än genom enbart skriftliga arbeten. Vidare vill vi betona värdet av det besök som läraren/examinatorn gör i validandens yrkesverksamhet, inte minst mot bakgrund av att dessa studenter enligt VAL-förordningen tillgodoräknas all verksamhetsförlagd utbildning.

Bäst förutsättningar att visa sin kompetens

När läraren/examinatorn möter den erfarna läraren, tillika student och validand, i dennes yrkesverksamhet ges möjlighet till fördjupande samtal som kan bli till stöd i valideringsprocessen. På detta sätt ges möjlighet för validanden att visa sin kompetens i handling i sitt vanliga yrkessammanhang. På senare år har forskningen om lärande allt mer kommit att betona lärandets sociala och kulturella aspekter (Säljö, 2010; Illeris, 2007 m.fl.). Om validering sker genom prov eller intervju utan besök och samtal i verksamheten, skulle man kunna säga att synen på lärande utgår från något som sker först och som man sedan ska redogöra för i ett annat sammanhang. Kanske kan man förenklat säga att man ser det som att praktiska kunskaper ska översättas till teoretiska. Man prövar att ett visst bestämt mått av kunskaper har lärts in och kan redovisas oberoende av sammanhanget.

Naturligtvis måste man ha, och kunna visa att man har, kunskaper och färdigheter, som i detta fall har förvärvats genom lång yrkesverksamhet och har ämnesdidaktisk och metodisk karaktär. Frågan är vilken situation som är mest gynnsam för den som valideras. Det finns forskare som beskriver lärande i ett yrkessammanhang som en gradvis utveckling av kompetenser. Till en början deltar man med det man kan, för att under tid utvecklas tillsammans med sina kolleger och i sin miljö till att se mer komplexa delar i arbetsuppgifterna och delta i arbetet fullt ut (Lave och Wenger, 1991). Lärandet sker inte enbart hos individen utan det är knutet till en plats och ett sammanhang, i detta fall ett klassrum med elever och en uppgift som lärare. Om man får möjlighet att redogöra för och visa sina kunskaper i den miljö man verkar har man kanske bättre förutsättningar för att lyckas i valideringsprocessen. Den som besöker och deltar på arbetsplatsen kan dessutom lyfta vissa aspekter och ställa frågor som leder till att validanden upptäcker sådant han/hon inte tidigare sett, förstår vad ett teoretisk begrepp kan innebära i praktiken etc. Det är därför av största vikt att läraren/examinatorn har den didaktiska kompetens som ämnet eller ämnesområdet kräver och egen undervisningserfarenhet från skolan. De bedömande lärarna i kursen framhöll just vikten av besök hos studenten som en avgörande del i den totala bedömningen.

Vi tror att det är viktigt att kunskapsbedömningen kan ske i olika och varierad form, där arbetsplatsbesök och samtal är en och skriftliga redovisningar av olika slag är en annan, båda lika viktiga. Det vore också intressant att pröva alternativ till en av de skriftliga uppgifterna i alternativ form, som kanske lämpar sig bättre inom vissa ämnesområden.

I och med att studenter med åtta års lärarerfarenhet enligt förordningen har fått tillgodoräkna sig all verksamhetsförlagd utbildning (VFU) finns enligt förordningen inget krav på att bedöma studenten i verksamhet. Vi ser det som problematiskt att utfärda en lärarexamen utan att studenten fått möjlighet att visa sina kunskaper och färdigheter i yrkesutövningen. Till exempel finns i examensordningen följande mål som enligt vår uppfattning bäst kan bedömas i yrkesverksamhet:

- visa självkännedom och empatisk förmåga
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare.

Slutord

Detta arbete har skett inom ramen för Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) där de studerande är verksamma som lärare under sin studietid. I de kurser som läses finns därför möjligheter att hela tiden knyta an till "praktiken". Det innebär att lärandet får utvecklas både i den sociala och kulturella miljö som studenten befinner sig i på sin arbetsplats och i den akademiska miljö som man deltar i vid de högskoleförlagda studierna.

Kravet på yrkesverksamhet i minst åtta år under perioden ht 2000-vt 2015 har varit utgångspunkten för att kunna erbjudas möjligheten att validera sin yrkeserfarenhet på detta sätt i enlighet med VAL-förordningens skrivning om särskilda krav för examen för studenter med viss yrkeserfarenhet. Det finns skäl att undersöka möjligheten att erbjuda denna form av validering även för andra VAL-studenter med lång lärarerfarenhet men där man uppnått åtta års yrkeserfarenhet efter 2015. Man kan fundera över om just åtta år är en relevant gräns. Kanske ska man också lägga vikt vid kvalitativa aspekter i yrkeserfarenheten, som t.ex. undervisningens innehåll med avseende på djup och bredd.

Genom att kombinera kurser i universitetsämnena med ämnesdidaktik förvärvat i yrkesverksamhet anser vi att studenter mycket väl uppfyller examensordningens krav på kunskaper inom ämne såväl som ämnesdidaktik inklusive metodik, samt att vi därigenom säkerställer VAL-förordningens krav på tillräckliga ämneskunskaper i undervisningsämnet. Påpekas kan att Högskoleförordningen lyfter fram att studenter har rätt att tillgodoräkna också kunskaper och färdigheter förvärvade i yrkesverksamhet (SFS 1993:100 6 kap. 7§).

De erfarenheter som gjorts gäller i huvudsak validering i traditionella skolämnena. Modellen skulle sannolikt också passa väl för lärare i s.k. vissa ämnen¹² som saknar examen och där kursutbudet upp till 120 hp är starkt begränsat.

Som framgår av tabellerna 4 och 5 ovan tar det relativt lång tid för de studerande att slutföra kursen. Man kan fundera på vad detta beror på. Kanske behöver lärosätet tydliggöra och konkretisera vad validering innebär och hur man kan visa sin kompetens. Det kanske vore bättre att strukturera processen på ett tydligare sätt bland annat genom att ställa krav på hur lång tid validanden har på sig för att genomföra valideringen och tydliggöra behovet att avsätta tillräcklig tid för valideringen. Det är också möjligt att studerande gått in i valideringsprocessen med annan föreställning om vad validering innebär. Eftersom valideringen ska synliggöra kunskaper och färdigheter som redan finns borde flertalet studerande kunna genomföra denna på kortare tid.

Från lärare/examinatorer har framförts idéer till utveckling av kursplan och förslag till andra sätt att synliggöra kompetenser än enbart genom skriftliga arbeten. Detta visar på svårigheter att mäta och bedöma reell kompetens och att det behöver finnas många olika vägar.

Till sist vill vi särskilt lyfta fram vikten av samarbete och samsyn mellan lärosätena, och bedömarna, för att säkerställa en likvärdig bedömning. Att på ett rakt och rättframt sätt kunna samtala om svårigheter man stöter på i sin bedömning, liksom om de

¹² Skolverket delar in undervisningsämnena i allmänna ämnen, yrkesämnena och vissa ämnen.

mycket positiva upplevelser man haft, är utvecklande. Detta har medfört att både de utbildningsansvariga och bedömarna har kunnat fördjupa och vidareutveckla sin kompetens i valideringsarbete. Att genomföra en valideringsprocess och att bedöma om målen som ställts är uppfyllda ställer stora krav på validand såväl som på bedömare. Arbetet har varit både lärorikt och stimulerande, men också ansvarsfullt, svårt och tidskrävande. Ju mer erfarenhet man får av valideringsprocessens olika delar, desto större intresse får man att lära mer och att vidareutveckla valideringsmodeller som prövats och att prova nya.

Också kunskaper uppkommer ur vår förmåga att producera föreställningar. Helt i linje med tanken på att vi måste uppfinna för att återupptäcka, så innehåller alla meningsbildande processer moment av såväl återskapande som nyskapande (Kristensson Ugglå, 2002).

Referenser

Andersson, Per & Fejes, Andreas (2005). *Kunskapens värde – validering i teori och praktik* Lund: Studentlitteratur.

Ds 2016:24 *Validering med mervärde*

Högskoleförordning 1993:100

Illeris, Knud (2007). *Lärande* Lund: Studentlitteratur

Lave, Jean & Wenger, Etienne (1991). *Situated learning Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press

Kristensson Ugglå, Bengt (2002). *Slaget om verkligheten Filosofi, omvärldsanalys, tolkning* Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium

SFS 2100:326 *Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare*

SFS 2011:686 *Förordning om kompletterande pedagogisk Utbildning som leder till ämneslärarexamen.*

SFS 2011:689 *Förordning om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildning för vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar lärar- eller förskollärarexamen.*

SFS 2013:1118 *Förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100).*

Säljö, Roger (2010). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv* Lund: Studentlitteratur

Bilagor

Bilaga 1: SFS 2011:689 reviderad till och med SFS 2013:831

Bilaga 2: Kursplaner Ämnesdidaktik inklusive metodik

Bilaga 3: SFS 2013:1118 Examensmål Ämneslärarexamen

Bilaga 4: Informationsbrev till de som vill validera; Anmälningssblankett

Bilaga 5: Inbjudan till Nationell konferens

Förordning (2011:689) om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar lärar- eller förskollärarexamen

Svensk författningssamling 2011:689

t.o.m. SFS 2016:959

SFS nr: 2011:689

Departement/myndighet: Utbildningsdepartementet

Utfärdad: 2011-05-26

Ändrad: t.o.m. SFS 2016:959

Ändringsregister: [SFSR \(Lagrummet\)](#)

Källa: Regeringskansliet / Lagrummet.se

Innehåll:

- [Övergångsbestämmelser](#)

Inledande bestämmelser

Förordningens innehåll

1 § I denna förordning finns det bestämmelser om

1. utfärdande av vissa examina som kan vara behörighetsgivande för legitimation enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800), och
2. högskoleutbildningar som anordnas med särskilda medel och som syftar till att erbjuda vidareutbildningar av lärare och förskollärare så att de uppnår en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation enligt 2 kap. 16 § skollagen. Förordning (2013:831).

Definitioner

2 § Med huvudman avses i denna förordning den som enligt skollagen (2010:800) är huvudman inom skolväsendet.

Med högskolor avses i denna förordning även universitet.

Tillämpliga bestämmelser

3 § I högskolelagen (1992:1434) finns det grundläggande bestämmelser om högskoleutbildning.

Högskoleförordningen (1993:100) ska tillämpas om inte något annat följer av denna förordning.

Förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen ska tillämpas om inte något annat följer av denna förordning. Förordning (2013:831).

Utfärdande av vissa examina

Ansökan om examen

4 § Den som har påbörjat en utbildning, som enligt äldre föreskrifter hade kunnat leda till en examen som kan vara en sådan behörighetsgivande examen för legitimation som lärare eller förskollärare som avses i 2 kap. 16 § skollagen (2010:800), får ansöka om att få en examen för utbildningen.

Prövning av ansökan

5 § Ansökan enligt 4 § prövas av en högskola som anordnar utbildning som kan leda till en sådan behörighetsgivande examen som avses i 2 kap. 16 § skollagen (2010:800).

Den som uppfyller sådana krav som kan anses motsvara de som har gällt för en examen ska få ett examensbevis av högskolan. Högskolan ska pröva om en sökandes tidigare utbildning eller verksamhet kan godtas för att han eller hon ska anses uppfylla kraven.

Utbildningar av lärare och förskollärare som saknar behörighetsgivande examen

Var utbildningarna anordnas

6 § Utbildningarna enligt 1 § 2 ska anordnas vid de högskolor som regeringen beslutar.

Vad utbildningarna syftar till

7 § Utbildningarna ska ges för att öka andelen lärare och förskollärare i skolan och förskolan som har en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800). Förordning (2013:831).

Behörighet

8 § För behörighet till utbildning enligt denna förordning gäller 9-11 §§ i stället för bestämmelserna om grundläggande och särskild behörighet i 7 kap. 5, 8-11, 25 och 28-31 a §§ högskoleförordningen (1993:100) samt 7 kap. 24 § högskoleförordningen i fråga om hänvisningen till 5 § samma kapitel.

Bestämmelserna om undantag från något eller några behörighetsvillkor i 7 kap. 3 § högskoleförordningen gäller även behörighetsvillkor som uppställs i denna förordning.

Första och andra styckena och 9-11 §§ gäller inte behörighet till utbildning som avses i förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. Förordning (2013:831).

9 § Behörighet för utbildning enligt denna förordning som ska leda till en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation som lärare enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800) har den som saknar en sådan examen, om han eller hon

1. på grund av tidigare högskoleutbildning, tidigare motsvarande utbildning eller arbetslivserfarenhet som lärare har förutsättningar att uppnå en behörighetsgivande examen för legitimation som lärare enligt denna förordning, och
2. är verksam som lärare hos en sådan huvudman som avses i 2 §. Förordning (2013:831).

10 § Behörighet för utbildning enligt denna förordning som ska leda till förskollärarexamen enligt 19 § har den som saknar en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation som förskollärare enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800), om han eller hon

1. på grund av tidigare högskoleutbildning, tidigare motsvarande utbildning eller arbetslivserfarenhet som förskollärare har förutsättningar enligt denna förordning att uppnå en förskollärarexamen enligt 19 §, och
2. är verksam som förskollärare hos en sådan huvudman som avses i 2 §. Förordning (2013:831).

11 § Utöver det som följer av 9 eller 10 § gäller att den sökande ska ha gått igenom högskoleutbildning eller på något annat sätt ha förvärvat motsvarande kunskaper i sådan omfattning att en examen, som kan vara behörighetsgivande för legitimation enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800), kan uppnås inom ramen för en utbildning enligt denna förordning. Förordning (2013:831).

Urval

12 § Vid urval ska hänsyn tas till de sökandes meriter. I stället för vad som anges om urval i 7 kap. 12 § andra stycket, 13-19, 23, 26, 27 och 32 §§ högskoleförordningen (1993:100) är urvalsgrunderna

1. andra särskilda prov än sådant högskoleprov som avses i 7 kap. 20 § högskoleförordningen,
2. tidigare utbildning, och
3. arbetslivserfarenhet.

Högskolan får meddela föreskrifter om vilka urvalsgrunder enligt första stycket som ska användas.

Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras enligt vad som anges i 7 kap. 12 § tredje stycket högskoleförordningen.

Första-tredje styckena gäller inte urval till utbildning som avses i förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. Förordning (2013:831).

Antagning

13 § Den som vill bli antagen till en utbildning enligt denna förordning ska anmäla det inom den tid och på det sätt som högskolan bestämmer.

Antagning till utbildningarna ska göras senast den 30 juni 2026. Förordning (2016:959).

Utbildningarnas genomförande

14 § Utbildning enligt denna förordning som ska leda till en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation som lärare enligt 2 kap. 16 § skollagen (2010:800) får för en student sammanlagt omfatta högst 120 högskolepoäng.

Utbildning enligt denna förordning som ska leda till förskollärarexamen enligt 19 § ska för en student sammanlagt omfatta 30 högskolepoäng inom den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Utbildningen ska anordnas på minst kvartstid. Om utbildningen ska leda till en examen som kan vara behörighetsgivande för legitimation som lärare, får den dock för en student pågå under högst fyra år. Förordning (2013:831).

15 § Utbildningarna ska planeras med hänsyn till varje students tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet.

Antalet högskolepoäng för ett självständigt arbete (examensarbete) som krävs enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) eller motsvarande krav enligt äldre bestämmelser för en behörighetsgivande examen, får understigas vid utbildning enligt denna förordning. Förordning (2013:831).

16 § Bestämmelserna i 7 kap. 33 § högskoleförordningen (1993:100) ska inte gälla för utbildningarna. Förordning (2013:831).

Särskilda krav för examen för studenter med viss yrkeserfarenhet

Vilka studenter omfattas?

17 § I 19-22 och 25-29 §§ anges särskilda krav för att avlägga förskolläraryrkes-, grundläraryrkes-, ämnesläraryrkes- eller yrkesläraryrkesexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Dessa krav gäller bara för studenter som

1. har arbetat i skolväsendet i en eller flera anställningar som lärare eller förskollärare under sammanlagt minst åtta läsår eller motsvarande under de senaste 15 åren före såväl den 1 juli 2015 som den dag utbildningen ska vara slutförd,
2. var anställda som lärare eller förskollärare i skolväsendet den 1 december 2013, och
3. inom ramen för utbildning enligt denna förordning har fullgjort studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan om 30 högskolepoäng. Förordning (2013:831).

18 § I 23, 24, 27 och 28 §§ anges särskilda krav för att avlägga ämnesläraryrkesexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Dessa krav gäller bara för studenter som

1. har en examen från en högskoleutbildning som varit avsedd att ge kompetens för yrkesverksamhet som pedagog i skolväsendet i något eller några av undervisningsämnena dans, teater eller rörelse och drama eller en motsvarande utländsk examen,

2. bedriver undervisning i skolväsendet som huvudsakligen avser det eller de ämnen som avses i 1,
3. har arbetat sammanlagt minst ett läsår eller motsvarande i en eller flera anställningar som lärare i skolväsendet eller med arbetsuppgifter som liknar undervisning inom skolväsendet,
4. var anställda som lärare i skolväsendet den 1 december 2013, och
5. inom ramen för utbildning enligt denna förordning har fullgjort studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan om 30 högskolepoäng. Förordning (2013:831).

Förskollärarexamen

19 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för förskollärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de kunskaper inom det förskolepedagogiska området som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Förordning (2013:831).

Grundlärarexamen

20 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de kunskaper inom det fritidspedagogiska området och de ämneskunskaper i det eller de undervisningsämnena som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Förordning (2013:831).

21 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper i de undervisningsämnena som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Förordning (2013:831).

22 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6 enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper i de undervisningsämnena som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Förordning (2013:831).

Ämneslärarexamen som omfattar något eller några av ämnena dans, teater eller rörelse och drama

23 § En student som avses i 18 § ska anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100).

För ämneslärarexamen som avses i första stycket är 6 kap. 5 § andra stycket högskoleförordningen och bilaga 4 till den förordningen inte tillämpliga.

En ämneslärarexamen som avses i första stycket ska anses omfatta ett eller två av undervisningsämnena dans eller teater eller bara undervisningsämnet rörelse och drama. Examen ska dock bara anses omfatta ett eller två av dessa ämnen, om studentens tidigare examen enligt 18 § 1 varit avsedd att ge kompetens för yrkesverksamhet som pedagog i ämnet. Förordning (2013:831).

24 § En ämneslärarexamen som avses i 23 § ska anses ha inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9, om den omfattar undervisningsämnet rörelse och drama. Om examen omfattar ett eller två av undervisningsämnena dans eller teater, ska den anses ha inriktning mot arbete i gymnasieskolan. Förordning (2013:831).

Ämneslärarexamen som kan omfatta även andra ämnen

25 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Ämneskunskaperna ska avse ett, två eller tre undervisningsämnen i grundskolans årskurs 7-9.

För ämneslärarexamen som avses i första stycket är 6 kap. 5 § andra stycket högskoleförordningen och bilaga 4 till den förordningen inte tillämpliga.

En ämneslärarexamen som avses i första stycket ska anses omfatta det eller de undervisningsämnena som studenten enligt första stycket har tillräckliga ämneskunskaper i. Förordning (2013:831).

26 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt samma bilaga för en sådan examen. Ämneskunskaperna ska avse ett eller två undervisningsämnen i gymnasieskolan. Detta eller dessa ämnen får inte vara ett yrkesämne.

För ämneslärarexamen som avses i första stycket är 6 kap. 5 § andra stycket högskoleförordningen och bilaga 4 till den förordningen inte tillämpliga.

En ämneslärarexamen som avses i första stycket ska anses omfatta det eller de undervisningsämnena som studenten enligt första stycket har tillräckliga ämneskunskaper i. Förordning (2013:831).

Gemensamma bestämmelser om ämneslärarexamen

27 § Om ämneslärarexamen ska anses ha inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 enligt 24 eller 25 § och omfatta

1. ett undervisningsämne, ska den anses omfatta kursfordringar om 180 högskolepoäng och avläggas på grundnivå,
2. två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik, ska den anses omfatta kursfordringar om 270 högskolepoäng och avläggas på avancerad nivå,
3. två undervisningsämnena i en annan kombination än som avses i 2, ska den anses omfatta kursfordringar om 225 högskolepoäng och avläggas på grundnivå, eller
4. tre undervisningsämnena, ska den anses omfatta kursfordringar om 270 högskolepoäng och avläggas på avancerad nivå.

Examen ska anses omfatta en fördjupning om 90 högskolepoäng i det undervisningsämne som studenten har mest erfarenhet av att undervisa i eller störst omfattning av ämnesstudier i och om 45 högskolepoäng för varje övrigt undervisningsämne. Om studenten har lika stor erfarenhet av att undervisa eller lika stor omfattning av

ämnesstudier i varje undervisningsämne, får han eller hon välja vilket av ämnena som ska anses omfatta 90 högskolepoäng. När examen ska anses omfatta två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik, ska den dock anses omfatta 90 högskolepoäng i båda ämnena. Studenten får välja om det är hans eller hennes erfarenhet av att undervisa eller ämnesstudier som ska beaktas.

Utöver vad som följer av högskoleförordningen (1993:100) ska det av examensbeviset framgå vilken omfattning varje undervisningsämne ska anses ha. Förordning (2013:831).

28 § Om ämneslärarexamen ska anses ha inriktning mot arbete i gymnasieskolan enligt 24 eller 26 § och omfatta

1. ett undervisningsämne, ska den anses omfatta kursfordringar om 210 högskolepoäng och avläggas på grundnivå, eller
2. två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik, ska den anses omfatta kursfordringar om 330 högskolepoäng och avläggas på avancerad nivå, eller
3. två undervisningsämnena i en annan kombination än som avses i 2, ska den anses omfatta kursfordringar om 300 högskolepoäng och avläggas på avancerad nivå.

Examen ska anses omfatta en fördjupning om 120 högskolepoäng i det undervisningsämne som studenten har mest erfarenhet av att undervisa i eller störst omfattning av ämnesstudier i och, om det är fråga om två undervisningsämnena, 90 högskolepoäng i det andra ämnet. Om studenten har lika stor erfarenhet av att undervisa eller lika stor omfattning av ämnesstudier i båda undervisningsämnena, får han eller hon välja vilket av ämnena som ska anses omfatta 120 högskolepoäng. När examen ska anses omfatta två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik, ska den dock anses omfatta 120 högskolepoäng i båda ämnena. Studenten får välja om det är hans eller hennes erfarenhet av att undervisa eller ämnesstudier som ska beaktas.

Utöver vad som följer av högskoleförordningen (1993:100) ska det av examensbeviset framgå vilken omfattning varje undervisningsämne ska anses ha. Förordning (2013:831).

Yrkeslärarexamen

29 § En student som avses i 17 § ska anses uppfylla kraven för yrkeslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100), om studenten har sådana kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper som avses i 4 § förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. Förordning (2013:831).

Redovisning av studier

30 § Förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor ska tillämpas på utbildningarna. Förordning (2013:831).

Överklagande

31 § Till Överklagandenämnden för högskolan får, i stället för vad som anges i 12 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100), följande beslut av en högskola överklagas:

1. beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till sådan utbildning som avses i denna förordning,
2. beslut att inte göra undantag från behörighetsvillkoren i fall som avses i 7 kap. 3 §

andra meningen högskoleförordningen,

3. beslut om tillgodoräkning av utbildning eller verksamhet enligt 6 kap. 8 § högskoleförordningen,

4. beslut att avslå en students begäran om befrielse från ett obligatoriskt utbildningsmoment, och

5. beslut att avslå en begäran om att få examensbevis eller kursbevis. Förordning (2013:831).

Övergångsbestämmelser

2011:689

1. Denna förordning träder i kraft den 23 juni 2011 och gäller till och med den 30 juni 2018.

2. Genom förordningen upphävs förordningen (2007:224) om högskoleutbildning för vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen.

3. Den som har påbörjat en utbildning till en lärarexamen enligt den upphävda förordningen har rätt att slutföra sin utbildning till en sådan examen enligt bestämmelserna i den upphävda förordningen, dock senast den 31 december 2014.

Ämnesdidaktik inklusive metodik

Kurs - grundnivå - 30 hp

Kursplan för studenter höst 2015, vår 2015

Kurskod:	LL219P version 1
Engelsk benämning:	Subject Didactics
Fördjupningsnivå	G1F
Huvudområden:	Inget huvudområde
Undervisningsspråk:	Undervisningen bedrivs på svenska. Dock kan undervisning på engelska förekomma om kursansvarig anser det nödvändigt.
Fastställandedatum:	18 december 2014
Beslutande instans:	Fakulteten för lärande och samhälle
Gäller från:	19 januari 2015

Förkunskapskrav

Behörig för utbildning regleras i särskild förordning SFS2011:689 ändrad tom SFS2013:831 med senare ändringar. Behörig är också den som antagits enligt tidigare förordningar gällande VAL-projektet. Därutöver krävs minst 8 års relevant lärarefarenhet under de senaste 15 åren före 2015-06-30 samt relevanta ämnesstudier inom för examen relevant undervisningsämne omfattande minst 30hp för ämneslärarexamen mot årskurs 7-9 resp. 60hp för ämneslärarexamen mot gymnasieskolan.

Fördjupning i förhållande till examensfordringarna

Kursen ingår i VAL-projektet (SFS 2011:689) och ingår i de ämnes-/ämnesdidaktiska studierna i ämneslärarexamen årskurs 7-9 resp. gymnasieskolan.

Syfte

Kursen syftar till att studenten visar fördjupade kunskaper om lärande och ämnesdidaktik inklusive metodik. Dess syfte är också att studenten använder sina ämnesteoretiska kunskaper tillsammans med teorier om lärande och ämnesdidaktik i relation till skolans uppdrag och styrning.

Innehåll

Kursens huvudtema är ämnesdidaktik inklusive metodik utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta konkretiseras genom att det knyts till yrkesutövningen. I kursen omvandlas och konkretiseras läro- och kurs-/ämnesplanernas centrala innehåll till en pedagogisk planering.

Fokus i kursen ligger på lärarprofessionens centrala kunskapsområden (planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning) med koppling till skolans styrdokument, teorier om lärande, ämnesdidaktik, värdegrund, en skola för alla – elevgruppens förutsättningar och lärarens roll och ansvar, språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen – det ämnesspecifika språket och centrala begrepp, ett första- och andraspråksperspektiv, hållbar utveckling samt användandet av olika resurser för lärande – läromedel, digitala verktyg, skönlitteratur, film och andra medieformer etc.

I kursen ingår att utifrån egna exempel resonera kring formativ och summativ bedömning i ämnet. Ett instrument för bedömning och en bedömningsmatris i ämnet skapas och motiveras utifrån teorier om lärande och styrdokumentens bedömningskriterier. Information om hur elevens/elevernas kunskap/er i en aktuell lärandesituation återkopplas, dvs sammanställs, synliggörs och kommuniceras med elever, vårdnadshavare och skolpersonal genom till exempel utvecklingssamtal, individuella utvecklings- och studieplaner samt skriftliga omdömen.

Lärandemål

Efter avslutad kurs ska studenten kunna

- Visa förmåga att med utgångspunkt i forskning, teorier och relevanta styrdokument självständigt planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning inom det ämne som utbildningen avser och därvid visa förmåga att tillämpa sådan ämnesdidaktik och metodik som krävs för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- Visa förmåga att i relation till eget undervisningsämne analysera och problematisera globala utmaningar med avseende på hållbar utveckling, interkulturalitet och värdegrund,
- Visa fördjupad förmåga att i egen ämnesundervisning ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter samt beakta elevers olika förutsättningar och behov för att skapa möjligheter för alla elever att lära och utvecklas,
- Visa förmåga att i egen ämnesundervisning observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens styrdokument och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- Visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i egen ämnesundervisning såväl som i den pedagogiska verksamheten i övrigt och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- Visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet

Arbetsformer

Kursen genomförs i form av litteraturstudier samt analys, reflektion och dokumentation i form av egna skriftliga utredande och analyserande arbeten. I kursen ingår ett fördjupande ämnesdidaktiskt samtal i samband med ett undervisningsbesök från högskolan.

Bedömningsformer

Examinationen består av två delar.

Delexamination 1: Individuellt skriven text (15hp)

Examinationen innebär att studenten i en individuellt skriven text redovisar att lärandemål 1-2 uppnås. I lärandemål 1 avses eget valt undervisningsavsnitt utifrån ämnets/kursens centrala innehåll enligt Lgr11 resp. Lgy11. I lärandemål 2 avses ämnet som helhet.

Kriterier för betyget Godkänd

För att studenten ska bedömas som godkänd ska texten kännetecknas av förhållandevis tydliga och för sammanhanget relevanta resonemang på grundläggande nivå.

- I en självständigt analyserande och reflekterande text redovisas planering, genomförande, utvärdering och utveckling av egen undervisning utifrån skolans styrdokument och ämnesdidaktisk teori och forskning
- I texten diskuteras undervisningen ur ett språkutvecklande perspektiv, där användningen av ämnesspecifikt språk och för ämnet centrala begrepp samt undervisning av elever med svenska som andraspråk belyses
- Texten diskuterar användandet av läromedel i vid bemärkelse
- I texten belyses frågor kring värdegrund, interkulturalitet och hållbar utveckling i relation till ämnesundervisningen
- Textens innehåll är tillräckligt omfattande samt tydliggörs genom genomtänkt struktur, god språkbehandling och tydliga referenser.

Delexamination 2: Individuellt skriven text (15hp)

Examinationen omfattar lärandemål 3-6 och innebär att studenten i en enskilt författad utredande text visar att målen uppnås.

Kriterier för betyget Godkänd

För att studenten ska bedömas som godkänd ska texten kännetecknas av förhållandevis tydliga och för sammanhanget relevanta resonemang på grundläggande nivå.

- Texten belyser och exemplifierar lärarens roll och ansvar med avseende på elevgruppens olika förutsättningar och behov och med särskilt beaktande av skolans uppdrag att vara en skola för alla inom ramen för undervisning i ämnet
- Texten diskuterar och problematiserar olika former av kunskapskontroll och bedömning utifrån olika perspektiv samt bedömningens roll med avseende på elevers lärande och olika former för att kommunicera detta till elever och vårdnadshavare
- Texten innehåller ett resonemang kring kunskapskontroll utifrån ett undervisningsmoment. Dokumentation i form av prov och kriterier för bedömning av prov (bedömningsmatris) biläggs
- Texten exemplifierar och diskuterar användningen av digitala verktyg och andra medier i egen ämnesundervisning
- I texten diskuteras och analyseras behov av kompetensutveckling för den egna professionsutvecklingen

- Textens innehåll är tillräckligt omfattande samt tydliggörs genom genomtänkt struktur, god språkbehandling och tydliga referenser

Betygsskala

Underkänd (U), Godkänd (G) eller Väl godkänd (VG).

Kurslitteratur och övriga läromedel

Ammert, Niklas (red) (2011). *Att spegla världen: Läromedelsstudier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur (360 s.)

Lorenz, Hans & Bergstedt, Bosse (2006). *Interkulturella perspektiv. Pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur (100 s.)

Långström, Sture & Viklund, Ulf (2010). *Metoder: undervisning och framträdande*. Lund: Studentlitteratur. (194 s.)

Nordgren, K., Odenstad, C. & Samuelsson, J. (red.) (2012). *Betyg i teori och praktik : ämnesdidaktiska perspektiv på bedömning i grundskola och gymnasium*. (2. [rev.] uppl.) Malmö: Gleerup. (187 s.)

Skolverket (2011). *Planering och genomförande av undervisningen*. Länkadress: www.skolverket.se (45 s.)

Skolverket (2012). *Greppa språket! Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Länkadress: www.skolverket.se (147 s.)

Skolverket (2014). *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Länkadress: www.skolverket.se (80 s.)

Övrig relevant och ämnesspecifik litteratur delges av kursledaren vid kursstart.

Kursvärdering

Studenterna får inflytande i undervisningen genom att det kontinuerligt under pågående kurs ges möjlighet till återkoppling och reflektion över kursens innehåll och genomförande. Kursen avslutas med en individuell, skriftlig kursvärdering utifrån kursens syfte och mål. Dessa kursvärderingar ligger till grund för den återkoppling kursledaren och studenterna/kursdeltagarna gör i anslutningen till kursens avslutning.

UTBILDNINGSVETENSKAP
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Visa engelsk kursplan

KURSPLAN

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30hp

Kurskategori Kursplan för Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL)

Kurskod 9VA203

Huvudområde

Ämnesområde Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt - UV1

Mål

Efter avslutad kurs ska studenten kunna

- visa förmåga att med utgångspunkt i forskning, teorier och relevanta styrdokument självständigt planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning inom det ämne som utbildningen avser och därvid visa förmåga att tillämpa sådan ämnesdidaktik och metodik som krävs för att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att i relation till eget undervisningsämne analysera och problematisera globala utmaningar med avseende på hållbar utveckling, interkulturalitet och värdegrund,
- visa fördjupad förmåga att i egen ämnesundervisning ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter samt beakta elevers olika förutsättningar och behov för att skapa möjligheter för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att i egen ämnesundervisning observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens styrdokument och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i egen ämnesundervisning såväl som i den pedagogiska verksamheten i övrigt och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet

Kursinnehåll

Kursens huvudtema är ämnesdidaktik inklusive metodik utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta konkretiseras genom att det knyts till yrkesutövningen. I kursen omvandlas och konkretiseras läro- och kurs-/ämnesplanernas centrala innehåll till en pedagogisk planering.

Fokus i kursen ligger på lärarprofessionens centrala kunskapsområden (planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning) med koppling till skolans styrdokument, teorier om lärande, ämnesdidaktik, värdegrund, en skola för alla – elevgruppens förutsättningar och lärarens roll och ansvar, språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen – det ämnesspecifika språket och centrala begrepp, ett första- och andraspråksperspektiv, hållbar utveckling samt användandet av olika resurser för lärande – läromedel, digitala verktyg, skönlitteratur, film och andra medieformer etc.

I kursen ingår att utifrån egna exempel resonera kring formativ och summativ bedömning i ämnet. Ett instrument för bedömning och en bedömningsmatris i ämnet skapas och motiveras utifrån teorier om lärande och styrdokumentens bedömningskriterier. Information om hur elevens/elevernas kunskap/er i en aktuell lärandesituation återkopplas, dvs sammanställs, synliggörs och kommuniceras med elever, vårdnadshavare och skolpersonal genom till exempel utvecklingssamtal, individuella utvecklings- och studieplaner samt skriftliga omdömen.

Undervisning/Arbetsformer

Kursen genomförs i form av litteraturstudier samt analys, reflektion och dokumentation i form av egna skriftliga utredande och analyserande arbeten. I kursen ingår ett fördjupande ämnesdidaktiskt samtal i samband med ett undervisningsbesök från högskolan

Examination

Examinationen består av två delar.

Delexamination 1: Individuellt skriven text (15hp)

Examinationen innebär att studenten i en individuellt skriven text redovisar hur lärandemål 1-2 uppnås. I lärandemål 1 avses eget valt undervisningsavsnitt utifrån ämnets/kursens centrala innehåll enligt Lgr11 resp. Lgy11. I lärandemål 2 avses ämnet som helhet.

Delexamination 2: Individuellt skriven text (15hp)

Examinationen omfattar lärandemål 3-6 och innebär att studenten i en enskilt författad utredande text visar att målen uppnås.

Kursplan

Studerande som underkänts två gånger på kursen eller del av kursen har rätt att begära en annan examinator vid förnyat examinationstillfälle.

Den som godkänts i prov får ej delta i förnyat prov för högre betyg.

Förkunskap

Behörig för utbildning regleras i särskild förordning SFS 2011:689 ändrad tom SFS 2013:831 med senare ändringar. Behörig är också den som antagits enligt tidigare förordningar gällande VAL-projektet. Därutöver krävs relevanta ämnesstudier inom för examen relevant undervisningsämne omfattande minst 60 hp för ämneslärarexamen mot gymnasieskolan eller årskurs 7-9.

Betyg

På kursen ges betyget Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd.

Kursbevis

Kursbevis utfärdas av styrelsen för utbildningsvetenskap, efter begäran av den studerande. Begäran om bevis ska göras på särskild blankett som finns att hämta på Centrala studerandeexpeditionerna eller via <http://www.student.liu.se/examen?l=sv>. Blanketten lämnas till Examen, LiU

Kurslitteratur

Lista över kurslitteratur fastställs av ansvarig institution/motsvarande.

Övrigt

Planering och genomförande av kurs skall utgå från kursplanens formuleringar. Den kursvärdering som skall ingå i varje kurs skall därför behandla frågan om hur kursen överensstämmer med kursplanen.

Kursen bedrivs på ett sådant sätt att både mäns och kvinnors erfarenhet och kunskaper synliggörs och utvecklas.

Ämnesdidaktik inklusive metodik

Didactics

Kursansvarig är: KFU - Kansliet för utbildningsvetenskap

Dnr:

Kurskod: 9VA203

Provkoder: (se förteckning i LADOK)

Ämne: Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt - UV1

Nivå	Utbildningsnivå	Ämneskod	Utbildningsområde
G2X	Grundläggande	UV1	HU

Fastställd 2014-12-18 på delegation av styrelsen för utbildningsvetenskap.

Svensk författningssamling

Förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100);

SFS 2013:1118Utkom från trycket
den 20 december 2013

utfärdad den 12 december 2013.

Regeringen föreskriver att bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100)¹ ska ha följande lydelse.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2014.
 2. De äldre bestämmelserna ska tillämpas i fråga om förskolläraryrkes-, yrkeslärar-, grundlärar- eller ämneslärarexamen som utfärdas efter den 31 januari 2013, om den utbildning som examensbeviset omfattar i sin helhet har slutförts dessförinnan och studenten begär att få en sådan examen enligt de äldre bestämmelserna. Detta gäller till och med utgången av juni 2021.
 3. Den som före den 1 februari 2014 har påbörjat en utbildning till förskolläraryrkes-, yrkeslärar-, grundlärar- eller ämneslärarexamen enligt de äldre bestämmelserna och den som dessförinnan har antagits till en sådan utbildning men fått anstånd till tid därefter med att påbörja utbildningen, har rätt att slutföra sin utbildning för att få en examen enligt de äldre bestämmelserna, dock längst till och med utgången av juni 2021.

På regeringens vägnar

MARIA ARNHOLM

Charlotte Abrahamsson
(Utbildningsdepartementet)

¹ Förordningen omtryckt 1998:1003.

EXAMENSORDNING

4. Examensbeskrivningar

EXAMINA PÅ GRUNDNIVÅ

YRKESEXAMINA

Förskollärarexamen

Omfattning

Förskollärarexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 210 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: studier inom det förskolepedagogiska området om 120 högskolepoäng, utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt förskolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- uppföljning och analys av lärande och utveckling, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Mål

För förskollärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som förskollärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För förskollärarexamen ska studenten

- visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen,
- visa sådana kunskaper i förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt,

- visa fördjupad kunskap om barns kommunikation och språkutveckling,
- visa kunskap om grundläggande läs-, skriv- och matematikinläring,
- visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för yrkesutövningen,
- visa kunskap om praktiska och estetiska läroprocesser,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, och
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia.

Färdighet och förmåga

För förskolläraryxamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att möta barnens behov av omsorg och att skapa förutsättningar, inbegripet genom lek och skapande verksamhet, för alla barn att lära och utvecklas,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet,
- visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt,
- visa förmåga att ta till vara barns kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje barns lärande och utveckling,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera barns allsidiga lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och informera och samarbeta med vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra förskolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av barn,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och

- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För förskollärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot barn och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

Självständigt arbete (examensarbete)

För förskollärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom det förskolepedagogiska området.

Övrigt

För förskollärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Högskoleingenjörsexamen

Yrkeslärarexamen

Omfattning

Yrkeslärarexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygssättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

För yrkeslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som yrkeslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,
- visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för yrkesutövningen,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och
- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning.

Färdighet och förmåga

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,

- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten samt att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För yrkeslärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Övrigt

För yrkeslärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

EXAMINA PÅ AVANCERAD NIVÅ

EXAMINA PÅ GRUNDNIVÅ ELLER AVANCERAD NIVÅ

Grundlärarexamen

Omfattning

Grundlärarexamen ges med tre inriktningar. Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem avläggs på grundnivå och uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 180 högskolepoäng. Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 och grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 avläggs på avancerad nivå och uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 240 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: ämnes- och ämnesdidaktiska studier med relevans för undervisning i något av skolväsendets ämnen för vilket det finns en fastlagd kursplan, utbildningsvetenskaplig

kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem ska ämnes- och ämnesdidaktiska studier omfatta 90 högskolepoäng, varav 60 högskolepoäng inom det fritidspedagogiska området och 30 högskolepoäng i ett eller två praktiska eller estetiska ämnen.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 ska ämnes- och ämnesdidaktiska studier omfatta 165 högskolepoäng i svenska, matematik, engelska, samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen och teknik. För svenska och matematik krävs minst 30 högskolepoäng i vardera ämne och för engelska krävs minst 15 högskolepoäng. Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska ämnes- och ämnesdidaktiska studier omfatta 165 högskolepoäng i svenska, matematik, engelska och ett valbart fördjupningsområde. För svenska, engelska och matematik krävs minst 30 högskolepoäng i vardera ämnet. Därutöver krävs 30 högskolepoäng i något av de av studenten valbara områdena:

1. naturorienterande ämnen och teknik,
2. samhällsorienterande ämnen, eller
3. ett eller två praktiska eller estetiska ämnen.

Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygssättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Mål

För grundlärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som grundlärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem ska studenten

- visa sådana kunskaper inom det fritidspedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen,

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom det eller de ämnen som undervisningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt,

- visa kunskap om barns kommunikation och språkutveckling samt visa kännedom om grundläggande läs-, skriv- och matematikinläring,

- visa kunskap om praktiska och estetiska läroprocesser,

- visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen, och

- visa kunskap om bedömning av elevers lärande och utveckling.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen,

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt,

- visa fördjupad kunskap om grundläggande läs-, skriv- och matematikinläring och om barns kommunikation och språkutveckling,

- visa kännedom om praktiska och estetiska läroprocesser,

- visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen, och

- visa fördjupad kunskap om bedömning av elevers lärande och utveckling.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen,

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt,

- visa fördjupad kunskap om läs-, skriv- och matematikutveckling,

- visa kännedom om praktiska och estetiska läroprocesser,

- visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen, och

- visa fördjupad kunskap i bedömning och betygssättning.

För grundlärarexamen ska studenten också

- visa sådan kunskap om barns utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för yrkesutövningen,

- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, och

- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia.

Färdighet och förmåga

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem ska studenten

- visa fördjupad förmåga att stimulera till lärande och utveckling genom att erbjuda barnen en meningsfull och innehållsrik fritid,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet, och
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 och för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska studenten

- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet, och
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska studenten

- visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och samlevnad.

För grundlärarexamen ska studenten också

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och

- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För grundlärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

Självständigt arbete (examensarbete)

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom det fritidspedagogiska området.

För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 och för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng eller två sådana arbeten om vardera minst 15 högskolepoäng i ett eller två av de ämnen som studeras inom respektive inriktning.

Övrigt

Av examensbeviset ska det framgå vilken inriktning studenten har fullgjort och vilket eller vilka undervisningsämnen som examen omfattar.

För grundlärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Ämneslärarexamen

Omfattning

Ämneslärarexamen ges med två inriktningar. Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 avläggs på avancerad nivå och uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 270 högskolepoäng. Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan avläggs på avancerad nivå och uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 300 eller, när så krävs, 330 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: ämnes- och ämnesdidaktiska studier med relevans för undervisning i något av skolväsendets ämnen för vilket det finns en fastlagd kurs- eller ämnesplan, utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 ska utbildningen omfatta ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 195 högskolepoäng i tre undervisningsämnen. Om undervisningsämnet musik eller bild ingår i utbildningen, kan examen dock omfatta ämnesstudier i två eller tre undervisningsämnen. När två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik ingår i utbildningen omfattar examen ämnesstudier endast i dessa två undervisningsämnen. Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning. Utbildningen ska omfatta minst en fördjupning om 90 högskolepoäng i relevant ämne eller ämnesområde. För varje övrigt ämne som ingår i examen krävs minst 45 högskolepoäng. När svenska, samhällskunskap eller musik ingår krävs dock alltid 90 högskolepoäng inom de ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen.

Inriktningen ges med ett begränsat antal ämneskombinationer.

För ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan ska utbildningen omfatta ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 225 eller, när så krävs, 255 högskolepoäng i två undervisningsämnen. Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning. Utbildningen ska omfatta en fördjupning om 120 högskolepoäng i relevant ämne eller ämnesområde och en fördjupning om 90 högskolepoäng. När svenska, samhällskunskap eller musik ingår krävs dock alltid 120 högskolepoäng inom de ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen.

Inriktningen ges med ett begränsat antal ämneskombinationer.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygssättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Mål

För ämneslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som ämneslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 7–9 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen ska studenten också

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande,

- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,

- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser,

- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,

- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och

- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning.

Färdighet och förmåga

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,

- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,

- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,

- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser,

- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,

- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,

- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,

- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,

- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,

- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

Självständigt arbete (examensarbete)

För ämneslärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort minst ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng eller minst två sådana arbeten om vardera minst 15 högskolepoäng i ett eller två av de ämnen som studeras inom utbildningen.

Övrigt

Av examensbeviset ska det framgå vilken inriktning studenten har fullgjort och vilket eller vilka undervisningsämnen som examen omfattar.

För ämneslärarexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Kompletterande pedagogisk utbildning

En student som har gått igenom kompletterande pedagogisk utbildning kan avlägga ämneslärarexamen på grundnivå eller avancerad nivå. I förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen finns det bestämmelser om de krav som studenten ska uppfylla för en sådan examen.

EXAMINA PÅ FORSKARNIVÅ

ANMÄLAN

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15 hp

Vårterminen 2016

Jag önskar anmäla mig till kursen *Ämnesdidaktik inklusive metodik* enligt nedan. Godkänd kurs kommer att ingå i min ämneslärarexamen.

Namn _____

Personnummer _____

Postadress _____

E-postadress _____

Telefonnummer _____

Antagen vid VAL-lärosäte _____

Skolans namn där jag tjänstgör _____

Skolans adress _____

Undervisningsämne som valideringen avser _____

Anmälan avser (kryssa)

☐ *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30hp*

☐ *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15hp*

Din anmälan innebär att du kommer att registreras på önskad kurs inom VAL-projektet och kontaktas av ansvarigt lärosäte.

Underskrift

Anmälan skickas senast 15 december till

(Respektive lärosäte fyller i sin adress)

MISSIV

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15 hp

Vårterminen 2016

Till dig som vill validera din erfarenhetskunskap inom VAL-projektet vt 2016.

Du som har arbetat som lärare och undervisat i relevant ämne och åldersgrupp i minst åtta år i skolan har nu möjlighet att nå en lärarexamen genom att läsa Utbildningsvetenskaplig kärna 30 högskolepoäng (hp). Enligt den förordning som reglerar denna utbildning (SFS 2013:831) framgår att ämneslärarexamen kan utfärdas om studenten har de ämneskunskaper som krävs enligt examensordningen (minst 120 hp eller 90 hp i ämne för gymnasieskolan resp. 90 hp eller 45 hp för årskurs 7-9). Ämneskunskaper avser såväl ämnesteori som ämnesdidaktiska kunskaper inklusive metodik.

För att säkerställa att grundläggande ämneskunskaper finns, krävs inom ämnet/ämnesområdet akademiska studier om minst 60 hp (för examensämne om 120 hp eller 90 hp) eller 30 hp (för examensämne om 45 hp) innan en validering av lärarerfarenhet kan genomföras.

- Om examen avser 120 eller 90 hp i ett ämne erbjuds validering motsvarande 30 hp med fokus på ämnesdidaktik och metodik.
- Om examen avser 45 hp i ett ämne erbjuds validering motsvarande 15 hp med fokus på ämnesdidaktik och metodik.
- För dig som ska nå 120 hp krävs därutöver ytterligare ämnesfördjupning om 30 hp.

Av din individuella studieplan framgår vad du ska läsa inom ämnet vårterminen 2016. Inom VAL-projektet erbjuder vi dig att istället för att läsa planerad kurs genomföra en validering, dvs. pröva dina kunskaper och färdigheter. Till grund för valideringen ligger din lärarerfarenhet under minst åtta år. Validering innebär att du får möjlighet att beskriva och synliggöra dina kunskaper och färdigheter i ämnesdidaktik inklusive metodik och sätta in dessa i ett teoretiskt sammanhang.

Denna kompetenskartläggning genomförs genom att du registreras på kursen *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp* eller *Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15 hp*. Av kursplanen (bifogas) framgår de mål som du ska uppnå, vad examinationen omfattar och kriterier för hur din kompetens bedöms. Du kommer i början av terminen att kontaktas av den högskolelärare som ska handleda dig i kursen och utöver detta kommer du att besökas i skolan för att med högskolans lärare ytterligare diskutera metodiska och didaktiska aspekter i undervisningen. Kursen innehåller ingen undervisning men det finns en litteraturlista som ger förslag både på ämnesdidaktisk och metodisk forskning och teori samt beprövad erfarenhet som du kan använda dig av i ditt arbete. I litteraturlistan ingår också de styrdokument som reglerar skolans verksamhet och som du behöver referera till. Annan litteratur kan också användas.

Hur det du skriver bedöms framgår av kursplanen, som här bifogas. Bedömningen sker utifrån de krav som ställs i examensordningen (SFS 2013:1118). Det är ditt ansvar att skriva så tydligt och med en sådan omfattning att det framgår att du uppfyller målen och har de kunskaper

MISSIV

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 hp

Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15 hp

Vårterminen 2016

och färdigheter som krävs. Det räcker inte med att enbart beskriva din undervisning utan du måste bygga upp dina texter genom att motivera det du gör utifrån både **teori** och **styrdokument**. Texterna kan alltså inte enbart vara beskrivande utan måste vara utredande, analyserande och diskuterande.

Om du genomför kursen med godkänt resultat kan 30 hp resp. 15 hp ingå i din ämneslärarexamen. Vi vill dock påpeka att det inte ger 61-90 hp i det akademiska ämnet (t.ex. matematik) utan att det **sammantaget med de 60 hp resp. 30 hp som du redan har i ämnet utgör grund för ämneslärarexamens krav på 90 hp resp. 45 hp i undervisningsämnet**. Om du i en framtid skulle vilja studera vidare i ditt ämne (alltså det akademiska ämnet) är det inte säkert att du kan få dessa poäng tillgodoräknade mot kurser inom det akademiska ämnet.

Om valideringen inte blir godkänd måste du läsa 61-90 hp resp. 31-45 hp för att nå examen.

Om du vill anmäla dig till validering, vt 2016, måste du senast den 15 december skicka in bifogade anmälningsblankett till det lärosäte där du är antagen i VAL-projektet.

Avser du att avsluta valideringen/kursen under vårterminen 2016, måste din/a text/er vara lärosätet tillhanda senast 1 juni. Dessförinnan ska också besöket (se ovan) i din skola vara genomfört. Om du anser dig behöva längre tid ska texten/texterna vara lärosätet tillhanda senast den 1 december 2016.

2016-01-27

Inbjudan till

Erfarenhetsutbyte kring kursen Ämnesdidaktik inklusive metodik 14-15/3-16 på Åkeshovs slott, Stockholm.

Hej alla som arbetat med VAL-studenter i kursen ovan! Nu närmar sig det tillfälle som vi tidigare informerat om när vi ska få utbyta erfarenheter och utveckla vårt arbete med validering i olika former.

Må 14/3	12.00 - 12.30	Välkomna. Presentation. Program för dagarna.
	12.30 - 13.30	Lunch
	13.30 - 14.30	Validering inom VAL Bakgrund och framtagande av kurserna Ämnesdidaktik inklusive metodik, 15 resp. 30 hp.
	14.30 -15.00	Kaffe/ Té
	15.00 - ca 17.00	Erfarenhetsutbyte – hur har det gått? Nivån på studenternas arbeten - kan vi hjälpas åt att hitta minst godkänd-nivå genom att titta på några examinationsuppgifter?
	19.00	Middag
Ti 15/3	08.30 - 09.30	Validering från 0 hp i praktisk-estetiska ämnen vid Göteborgs universitet. Universitetslektor Peter Hasselskog, GU.
	09.30 – 10.00	Validering av förskolepedagogiskt område (120 hp) inom VAL.
	10.00 – 10.30	Kaffe/ Té
	10.30 – 12.00	Diskussion – hur går vi vidare? Gör vi rätt? Har de tillräckliga ämneskunskaper? Vore det bättre att läsa 61-90 hp i ämnet? Saknas något väsentligt i kursplanen? Ev. ändringar av kursplan och uppgifter? Besök hos studenterna?
	12.00 - 12.30	Sammanfattning och avslutning
	12.30	Lunch

Vi vill ha en definitiv anmälan från dig senast den 7 mars (maila kierstin.furberg@ju.se). Du får själv beställa din resa hos XLNT Umeå, tel. 090-158080 e-post umea@xlnttravel.se Ange 6000EAH som kostnadsställe. (Du betalar inget!)

Information om Åkeshov Slott hittar du på <http://www.akeshofsslott.se> Med detta brev bifogas förordning, kursplaner och avidentifierade examinationsuppgifter som vi kan samtala kring. Tag med dessa till vår träff.

Varmt välkomna!

Nils Johansson, MAH, Ingrid Olsson, LIU och Kierstin Furberg, JU

genom Kierstin

Validering av ämnesdidaktik inklusive metodik

Regeringens satsning på vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen (VAL) inleddes 2007. Den senaste förordningen, SFS 2013:831, möjliggör för lärare med lång erfarenhet (minst åtta år) att studera förkortad Utbildningsvetenskaplig kärna, 30 högskolepoäng, istället för 60 högskolepoäng, samt att få all verksamhetsförlagd utbildning tillgodoräknad. Ämnesstudierna ska omfatta en fördjupning om minst 90 högskolepoäng för årskurs 7-9 respektive 120 högskolepoäng för gymnasieskolan, i det undervisningsämne som studenten har mest erfarenhet av att undervisa i eller störst omfattning av ämnesstudier i. Om studenten har lika stor undervisningserfarenhet eller lika stor omfattning av ämnesstudierna i mer än ett ämne, får studenten välja vilket av ämnena som ska anses omfatta 90 högskolepoäng.

Rapporten beskriver och analyserar lärosätenas valideringsarbete i de fall studenter som inte uppfyller kraven på tillräckligt omfattande ämnesstudier väljer att genomföra en validering av kunskaper och färdigheter som de har fått genom lång undervisningserfarenhet. Valideringen sker i relation till en särskilt framtagen kursplan, Ämnesdidaktik inklusive metodik, 30 högskolepoäng. Möjlighet finns också att validera endast 15 högskolepoäng.

Arbetet har varit både lärorikt och stimulerande, men också ansvarsfullt, svårt och tidskrävande. Ju mer erfarenhet man får av valideringsprocessens olika delar, desto större intresse får man att lära mer och att vidareutveckla valideringsmodeller som prövats och att prova nya.